

Onze straat

Straatgroepen binden strijd aan met overlast en criminaliteit

Onze straat

Straatgroepen binden strijd aan met overlast en criminaliteit

Voorwoord

Kerstfeest 1995. In Middelland-Zuid staat in elke straat een mooi versierde Opzoomer-kerstboom. Af en toe moeten bewoners in actie komen om de o zo kwetsbare bomen te verdedigen. Maar de bomen blijven staan! En vormen zo het bewijs dat de straat in het drukke en vaak door overlast geteisterde Middelland-Zuid, als puntje bij paaltje komt, toch van haar bewoners is.

Deze brochure laat allereerst (en zo hoort het ook) de bewoners aan het woord over hun acties om de straat te 'heroveren' op overlastgevende jongeren, junkies en prostituees. De 'truc' lijkt telkens in ogen schijnlijk simpele verbeteringen te zitten, zoals het gezamenlijk aanleggen van geveltuinen en het plaatsen van fietsrekken. In de situatie van Middelland-Zuid getuigt dat van collectieve moed. En uit een geslaagde actie kun je inspiratie putten om gezamenlijk door te gaan en, in samenwerking met politie, huisbaas en andere partijen, de straat stukje bij beetje verder terug te winnen en dit vol te houden. De victorie van het Grote Stedenbeleid begint bij de geveltuin!

In deze laatste(?) editie van de reeks 'Opbouwwerk in uitvoering' kan de rol van het opbouwwerk in Middelland-Zuid natuurlijk niet onbesproken blijven. Voor opbouwwerkers (en voor de mensen die beleid maken m.b.t. het opbouwwerk) zijn, na lezing van de brochure, 'schaalverkleining' en 'de straat op gaan' onontkoombaar. Wijkbeheer en samenlevingsopbouw zijn een kwestie van straat tot straat, van plein tot plein geworden, met een niet aflatend appel op talenten en capaciteiten van bewoners.

Sommige beleidsambtenaren en politici stellen dat de straat een zetje nodig heeft en het daarna zelf moet rooien. En opbouwwerkers zelf hollen na een 'mooi begin' soms ook gauw verder naar een volgend nieuw en glimmend project. Wie van wijkveiligheid of Rotterdam Schoon echt iets wil maken, moet het niet hebben van projectmatig werken en hit-en-run opbouwwerk, maar van blijvend investeren in de samenlevingsopbouw op straatniveau. Vanzelfsprekend zonder mensen afhankelijk te maken van het opbouwwerk.

Deze brochure maakt de ingewikkelde en vaak onzichtbare rol van het opbouwwerk in Middelland-Zuid goed zichtbaar. Een straat activeren is één, een straat actief houden is twee. Het verschil tussen dun ijs en dik ijs!

Johan Janssens, Opzoomer Mee

Inhoud

Voorwoord	1
Inleiding	3
Bewoners aan het woord	4
<i>Joke Ordonez, Zwaerdecroonstraat: 'Ze kennen me goed want ik kan heel boos kijken'</i>	
<i>Ad Bierbooms, Hondiusstraat: 'Dat ging ons dus eigenlijk iets te ver'</i>	
<i>Tonnie Hoogenboom, Snellinckstraat: 'Iedereen bij de politie weet dat ik een scanner heb'</i>	
<i>Carla Wessels, Snellinckstraat: 'Je moet hier opbouwwerk zijn zonder dat je daarvoor bent aangesteld'</i>	
<i>Riet Hoste, Volmarijnstraat: 'Gewoon even zelf het initiatief nemen'</i>	
Opbouwwerkers de straat op	14
Politie: 'Bewoners willen eigenlijk het redelijke'	20
De straat-aanpak	22
Straatgroepen geven enkele praktische tips	27

Inleiding

In Middelland-Zuid begonnen de bewoners zich zo'n vier jaar geleden te weer te stellen tegen de verpaupering van hun buurt. De stadsvernieuwing stagneerde en veel woningen stonden leeg: een ideaal vestigingsklimaat voor drugsdealers en hoertjes van de nabij gelegen tippelzone aan de G.J. de Jonghweg.

Veel bewoners hadden de buurt verlaten en de mensen die overbleven trokken zich terug achter de voordeur, bang voor intimidatie en geweld op straat. Ze hadden het geloof in de buitenwereld verloren. De gemeente stelde hen bloot aan de uitwaaiering van een tippelzone voor heroïne-hoertjes, het wonigbedrijf trad niet op tegen de alpanden in de straat en het energiebedrijf liet na de verlichting te repareren. Ook de bewonersorganisatie en het opbouwwerk verloren het contact. De tegenstellingen tussen verschillende groepen belanghebbenden in de stadsvernieuwing hadden een terugslag op de organisatie.

Vanaf 1992 is geprobeerd om stap voor stap terrein terug te winnen. Het begon met een ronde huisbezoeken. Het devies voor het opbouwwerk werd: terug de straat op, goed luisteren en onderzoeken welke klachten samen met bewoners aangepakt kunnen worden. Allesoverheersend probleem bij de start was de overlast van de vele drugspanden. Per straat werden in samenwerking met politie, woningbedrijf en gemeentelijke diensten acties opgezet om overlastgevende panden te sluiten. Het opbouwwerk stond daarbij voor de

taak om een sociaal netwerk in de straten te ontwikkelen en dat te koppelen aan een ambtelijk netwerk rond wijkbeheer. Na het vertrek van het projectbureau stadsvernieuwing uit de wijk ontstond een gat en moesten nieuwe contacten met gemeentelijke diensten worden ontwikkeld.

Dankzij een gezamenlijke inspanning werden een aantal elementaire voorwaarden voor een goed leefklimaat hersteld. Bewoners organiseerden zich in straatgroepen en namen hun straat weer in bezit door het ophangen van Opzoomerbolletjes en het aanbrengen van bloembakken. Er werd een omslag bewerkstelligd. Veronique Vaarten, opbouwwerker van het wijkpastoraat, spreekt in bijbelse termen van 'het wonder van de tuintjes': "Het was een ongelooflijke verandering. Mensen zaten weer in dezon op de stoep, en de straat stond vol met bloemen. Dat had je enkele jaren daarvoor niet voor mogelijk gehouden."

De straatgroepen bestaan inmiddels ruim drie jaar. De beteugeling van de overlast is een permanent gevecht met vele ups en downs. Daarnaast zoeken de groepen een manier om gezamenlijk de straat schoon en mooi te houden, en een goede verstandhouding te bewaren tussen bewoners met geheel verschillende achtergronden.

Uit het volgende zal blijken dat het een weerbarstig proces is dat een grote inzet vraagt van alle betrokkenen: bewoners, opbouwwerkers, instellingen, politie, gemeentelijke diensten en politici.

Eén van de kwaliteiten die daarbij in Middelland ruim voorhanden blijkt te zijn, is de kunst van het samenwerken.

Deze brochure laat de ontwikkeling en werkwijze van de straatgroepen zien vanuit het perspectief van bewoners, opbouwwerkers en gemeentelijke diensten.

Begonnen wordt met de verhalen van bewoners die actief zijn in de Zwaerdecroonstraat, de Hondiusstraat, de Snellinckstraat en de Volmarijnstraat in Middelland-Zuid.

Vervolgens komen de opbouwwerkers aan het woord. Ze schetsen de veranderde oriëntatie en werkwijze bij de overgang van stadsvernieuwing naar wijkbeheer.

Een derde belangrijke partij vormen de gemeentelijke diensten en de politie. De nadruk valt op de politie, die in de situatie waarin de buurt kwam te verkeren een centrale rol speelt als achtervanger.

In het slothoofdstuk worden enkele kenmerken van de straat-aanpak op een rij gezet. Een vraag die daarbij wordt gesteld is welke mate van sociale samenhang in een straat in wijken onder druk mogelijk en wenselijk is.

Ter afsluiting zijn een aantal praktische tips opgenomen van de straatgroepen voor bewoners in andere straten.

Zwaerdecroonstraat

Joke Ordóñez: 'Ze kennen me goed want ik kan heel boos kijken'

De Zwaerdecroonstraat staat in volle bloei. Aan de gevels hangen plantenbakken. Nieuwste aanwinst zijn pergoila's met passiebloemen die in mei bij het straatfeest in het trottoir zijn gezet. Een maand later staan ze er nog. Joke Ordóñez houdt het goed in de gaten.

"We hebben tachtig kinderen in de straat, dat hebben we geteld bij het Sinterklaasfeestje. Ze kunnen me niet kwader krijgen dan als ze de plantenbakjes ruïneren, en ze moeten uitkijken met oversteeken, want die auto's rijden als gekken. Ik loop er achter aan om op te letten. 'Hallo tante Joke', zeggen ze dan. Ze kennen me goed want ik kan heel boos kijken. En op een bepaald moment krijgt zo'n heel stel kinderen een ijsje. Zo ben ik dus ook. We hebben een kern van zo'n achttien mensen: Nederlander, Turk, Marokkaan, ze doen allemaal mee. Bij het straatfeest in mei zorgde de Turkse buurman dat we vlees en broodjes

hadden, een ander kwam met schalen met salade. We zijn 's morgens begonnen met de gevelduintjes. Een buurman had vorig jaar al overal stekjes vandaan gehaald en opgekweekt, en op vijf mei heeft hij geprobeerd ze te verkopen. Wat er over was heeft de straatgroep gekocht. Alle plantenbakjes hebben we weer gevuld met geraniums; ook de bakken van mensen die het zelf niet deden want ik vind dat het groen moet zijn in de straat. 's Mid-dags hebben we kinderspelen uitgezet. Daar draait het hier toch om. Ouders kun je makkelijk aanspreken om te vragen of ze willen helpen met ballen gooien. Iedere donderdagavond om zeven uur gaan we met z'n allen vegen. Het heeft een paar maanden stil gelegen, maar we zijn er nu weer mee begonnen. Ook veel kinderen doen mee. Als we bijna klaar zijn, zet iemand koffie. De tuinstoeltjes gaan naar buiten, en iedereen komt erbij zitten. De kinderen zitten netjes op een rijtje op de stoep

voor limonade. We gaan niet door elkaar heen lopen want dan wordt het een zootje."

Gek op briefjes

"Als er wat aan de hand is komen we snel in actie. Ik ben gek op briefjes rondbrengen. De buurman heeft een computer, die tikt het uit en we gaan naar de buurtwinkel om het 150 keer te kopiëren en dan gaat het in alle bussen. Als het erg belangrijk is laten we het ook vertalen want driekwart van de bewoners is allochtoon.

De overlast is minder geworden maar je moet alert blijven. Er zijn een paar panden die we niet vertrouwen. Daar sturen we Hans Vos, de wijkagent, op af. Maar drugsoverlast is iets waar je hier niet onderuit komt. De hele Binnenweg staat vol, vanaf de Westersingel tot de Aelbrechtskade. Als er razia's zijn op de Binnenweg schieten ze hier de straten in.

Gebruikers gaan hier weleens op het stoepje zitten. Dan ga ik naar ze toe en zeg, 'Jongens dat kan niet'. Als ze een grote mond hebben, heb ik ook een grote mond. Er is heus wel met die mensen te praten. Ze zoeken natuurlijk een plekje om te spuiten, te snuiven of wat dan ook. Ze worden overal weggestuurd. Maar als je gewoon naar ze toe gaat en vraagt of ze weg willen gaan, zeggen ze meestal 'Natuurlijk mevrouw, even m'n rommel op ruimen.' Spuiten vinden we bijna niet meer.

Dat mensen verslaafd zijn, o.k., maar ze moeten van andermans spullen af blijven. Er worden auto's gekraakt. Een buurvrouw aan de overkant gaat verhuizen omdat er al zo vaak ingebroken is. Ik sta een keer voor het raam te kijken - ik heb twee spionnetjes - en ik zie dat een meisje met een stuk prikkeldraad door de brievenbus staat te poken. Op klaarlichte dag. Ik ben naar beneden gelopen en heb haar ge-

• Joke Ordóñez

vraagd of ze soms hier moest zijn, want dat ik dan wel een sleutel voor haar had.

Ik zit ook in de beheercommissie buitenruimte met de bewonersorganisatie, de wijkonderhoudsploeg, de Roteb, bouw- en woningtoezicht, politie, enz. We werken veel samen met Albert Schenk, de opbouwwerker. Als iets te lang duurt, stap ik op hem af, of ik ga naar het wijk-servicepunt. Ik weet hoe het in elkaar zit want ik ben vroeger ook actief geweest in de bewonersorganisatie. Nu ben ik contactpersoon van de straat.

De straatgroep is eigenlijk begonnen bij de Roteb-staking. We kregen te horen dat donderdag en vrijdag het vuil niet opgehaald zou worden. Het was net na het slachtfest en er lagen bergen vuil in de straat. Het stonk verschrikkelijk. We hebben toen met een aantal mensen alles in plastic zakken gedaan en de stoep schoongespoten."

Wandelclub

"Op de Heemraadssingel lopen ze met een ploegje mensen om hoertjes weg te sturen. De 'wandelclub' noemen ze dat. Mijn man heeft het ook één nacht gedaan, met een buurman die een politiehond bij zich had. Gewoon alleen maar lopen. Maar ik weet het niet. Laten we het proberen met meer politie, want wat gebeurt er als je op een gegeven moment eigen rechter gaat spelen?

Bij mij slaan ook weleens de stoppen door. Er staat hier een honkbalknuppel in de gang. Als ik ze niet goed-schiks de straat uit krijg, gaan ze kwaadschiks. En dat mag dus niet. Als we dat allemaal doen, zijn we fout bezig. Maar de politie komt alleen als je zegt dat er een schietpartij is. Moet je

• Pannenkoeken bakken in de Zwaerdecroonstraat, mei 1995

dan gaan liegen en zeggen dat ze elkaar staan af te maken als het niet waar is?

We hebben wel goed contact met onze wijkagent. Die is het ook spuugzat, want zo heb je ze ingerekend en zo lopen ze weer rond. Mijn man is toevallig Spanjaard, van oorsprong. Ze zouden hier de regels moeten toepassen die in die landen en in Marokko gelden. Dat zou afschrikken.

We hebben hier ook weleens met een hoertje zitten praten. Ze lopen soms langs de straat te zoeken. Als ze opgepakt worden slaat de politie de drugs uit hun handen en dan komen ze later terug om de bolletjes te zoeken. Dan vraag je of ze een sigaret willen en krijg je het hele verhaal te horen.

Die meisjes hebben de naam, maar vlak de klanten niet uit. Het zijn een stelletje galbakken, een stelletje viespeuken. Ze nemen ze mee, dat meisje

moet ik weet niet wat doen en in Schiedam zetten ze haar uit de auto, en dat kind moet teruglopen naar huis. En dan ben ik zo in staat om zo'n kind in huis te nemen, en te zeggen ga onder de douche, zorg dat je van die rotzooi afblijft en bouw weer wat op.

Ik praat het niet goed, en ze moeten op hun stekje blijven. Maar het is beter om ze met zachte hand weg te krijgen. Als je ze aanspreekt zijn ze meestal wel voor rede vatbaar."

Begin met vegen

"Probeer het zover te krijgen dat je één keer per week met een aantal bewoners gaat vegen. Dan krijg je contact. Als je bijna klaar bent, zet je koffie. Dan kom je vanzelf aan de praat en kun je zeggen 'Wat zou je er van denken om een plantenbakje op te hangen?' En als iemand z'n auto staat te wassen ga je even helpen.

Je moet er voor oppassen dat de mensen zich niet te veel met elkaar bemoeien en je moet niet de hele dag koffie drinken bij elkaar. Daar heb ik geen tijd voor en ik heb er ook helemaal geen zin in. Je moet niet te veel van elkaar weten."

Hondiusstraat

Ad Bierbooms: 'Dat ging ons dus eigenlijk iets te ver'

Toen Ad Bierbooms vierendertig jaar geleden in de Hondiusstraat kwam wonen was het een straat van de gegoede burger. Dat is in de loop van de tijd veranderd. Er onstond verloop en veel mensen verhuisden. Hun plaats werd ingenomen door mensen die 'sociaal vrij kwetsbaar' waren zoals Bierbooms het formuleert. De straat had ook te lijden van de nabijheid van de tippelzone op de G.J. de Jonghweg. Samen met enkele andere bewoners stond Ad Bierbooms aan de wieg van de straatgroep die in de Hondiusstraat werd gevormd om de overlast een halt toe te roepen.

"Op een gegeven moment hebben we ingegrepen. Een jaar of vier geleden werd de toestand toch wel nijpend. Er werd van gemeentewege weinig ondernomen om de bewoners te beschermen. Drugsgebruik leidt ertoe dat mensen ziek worden, met alle gevolgen van dien. De behoefte werd hier in de portalen gedaan, er werd overgegeven, er lagen sputten. Je

werd dagelijks geconfronteerd met dat soort narigheid. Aan ons de taak om de zaak weer op te ruimen. De eerste keer zeg je, wat afschuwelijk voor die mensen. Dat ben ik ook blijven zien zo. Maar op den duur begon ik er toch knap de pest aan te krijgen. Vooral bejaarde mensen en kinderen werden het slachtoffer. Dat ging ons dus eigenlijk iets te ver. Iedereen in de straat ondertekende een protestbrief die we als aangetekend schrijven verstuurden hebben naar B. en W., en ook naar de gemeenteraad zodat hij behandeld moest worden. Er kwam een betere politiesurveilliance. Daardoor werd de overlast in de buurt belangrijk teruggedrongen. Bewoners waren wel bereid om die gedoogzone op de G.J. de Jonghweg te accepteren, maar dan alléén daar, niet hier."

Schoon straatje

"Bewoners werkten ook mee om de straat schoon te houden. Dat is toch heel belangrijk. Als mensen in een min

of meer uitzichtloze situatie terecht komen en hun omgeving vervuilt, dan versterkt dat het gevoel van uitzichtsloosheid. Ik kan niet zeggen dat met een schoon straatje alles is opgelost, maar het werkt wel mee.

Men spreekt er elkaar op aan als er vuilniszakken op straat worden gezet op een moment dat dit niet hoort. Dat heeft weer als gevolg dat de mensen van de reinigingsdienst meer hun best doen want ze zien dat de bewoners er zelf ook wat aan doen.

Door deze initiatieven werd het de bewoners duidelijk dat je er wat aan kunt doen, als je het maar eens blijft met elkaar en als je maar de juiste personen weet te vinden die je kunnen helpen om de verantwoordelijke mensen aan te spreken.

Na de handtekeningenactie belde Hans Uijthoven, de opbouwwerker, bij mij aan. De bewonersorganisatie kon het contact met de gemeente ondersteunen. Als we probeerden 'wijkgericht' te werken, zoals dat in die mooie taal heet, dan zouden we een steviger vuist kunnen maken. Daar kon ik me wel iets bij voorstellen en zo is het ook uitgekomen."

Klein dorp

"De mensen in de straat gingen meer met elkaar praten. Dat was een heel positieve ontwikkeling. Het is hier eigenlijk een klein dorp geworden, met meer sociale controle. Niet in de verveelende zin van het woord, maar men heeft er toch een beetje erg in wat er met de ander gebeurt. Daar schortte het vier jaar geleden aan. De mensen trokken zich op zichzelf terug met de deur stevig op slot.

Door de contacten werd de angst om wat te ondernemen minder. Ze konden natuurlijk altijd nog rottingheid uithalen. Er is hier 's nachts ingebroken terwijl ik lag te slapen. De volgende morgen merkte ik het pas. Het is een heel

• Ad Bierbooms

onplezierige en bedreigende ervaring als jouw directe leefomgeving wordt aangetast. Je zet extra sloten op de deur, maar dat is toch eigenlijk een omkering van wat in een beschaaide maatschappij de gewoonte is. De boeven worden niet achter de tralies gezet maar wij moeten achter de tralies, in ons eigen huis.

Een deel van de straat is nu gesloopt. Ik vind dat zonde want dit is een hele mooie laat-negentiende eeuwse straat die ze in goede staat hadden moeten houden door onderhoud. De mensen hadden heus wel wat meer huur willen betalen als de huizen douches en waterdichte daken hadden gekregen.

Door het nalaten van onderhoud heeft het woningbedrijf WBR een situatie geschapen waardoor er gesloopt moest worden.

De leeggekomen woningen werden drie jaar geleden gekraakt door jongeren. Dat heeft geleid tot een discussie met het WBR en de bewonersorganisatie. Plan was om de leeggekomen woningen zo snel mogelijk te slopen om overlast tegen te gaan. Maar dat zou wel betekenen dat we nog jaren met lege stukken zouden zitten in de straat. We hebben toen samen met het opbouwwerk voorgesteld om de leeggekomen panden tijdelijk te laten bewonen door jongen mensen die woonruimte zoeken. Na een grote bewonersvergadering is het WBR overstag gegaan en zijn de huizen nog twee jaar bewoond geweest door zogenaamde 'om-nieters'.

Dat was een enorme impuls voor de straat. Het was ook een risico, want het waren mensen met een heel andere manier van leven. Het leverde allerlei discussies op. Over de bloemschalen bij voorbeeld. Zij vonden dat de

• Veegactie in de Hondiusstraat, juni 1993

planten wel in olievaten gezet konden worden.

Er is nu met de nieuwbouw een initiatief van bewoners om door bestrating en lantaarns het karakter van de straat zo veel mogelijk te bewaren, maar het ketst af op de kosten. Als je ziet hoeveel de Kop van Zuid kost met die nieuwe brug, dan zou je zeggen dat onze lantaarns er ook wel bij kunnen."

IJspretfestijn

"Een heel leuk initiatief was het plan voor een 'ijspretfestijn', dat we samen met de opbouwwerker maakten. We wilden wat doen voor de kinderen en we wilden de buurt eens van een andere kant laten zien, met lichtjes, muziek en spelletjes op de Heemraadsingel. Een van de programmapunten was 'wijkagenten-ijs-touwtrekken'. Jammer genoeg viel het plan letterlijk in het water, omdat het op de dag van het feest begon te dooien. De volgen-

de winter kan het zo worden uitgevoerd. We hebben een compleet draai-boek in de kast liggen.

Ik kan niet zeggen dat met de verplaatsing van de tippelzone alle problemen in deze wijk zijn opgelost. Helaas niet. Maar dat hadden we ook niet echt verwacht. Ik zal niet moeilijk doen over een junk die hier een keer over straat loopt. Maar als ze jouw portaal bevullen, en als ouders hun kinderen niet de opvoeding kunnen geven die ze willen dan wordt een grens overschreden. Door bewoners wordt het ook niet langer geaccepteerd. 'Wij moeten keihard werken voor die paar centen die we maandelijks krijgen', zeggen de bewoners. 'Die mensen van de gemeente worden er goed voor betaald, ze moeten maar eens wat laten zien.'"

Blijf het eens met elkaar

"Je moet zorgen dat je het eens blijft met elkaar. Belangrijk is dat er goed contact is tussen de mensen. Daar is de straatgroep voor. Als er een knelpunt is komen we bij elkaar. In het begin praat iedereen door elkaar. En dan zeg ik of de buurvrouw, 'Zo komen we niet verder' en dan spreek je af: ieder op z'n beurt.

Voor de individuele burger is het moeilijk om er achter te komen wie je nou precies moet hebben bij de gemeente. Het werkt erg stimulerend als je weet aan welke deur je moet kloppen en tegen wie je moet schelden om bepaalde veranderingen gedaan te krijgen. Daar kan de bewonersorganisatie bij helpen."

Snellinckstraat

Tonnie Hoogenboom: 'Iedereen bij de politie weet dat ik een scanner heb.'

Tonnie Hoogenboom zit op haar vaste plekje voor het raam en kijkt over de geraniums de straat in. Ze woont sinds 29 jaar in de Snellinckstraat. In het begin moest ze wennen aan de 'stadse' mensen in Middelland. Ze kwam uit het Oude Noorden, en daar was het veel gezelliger. De Snellinckstraat ging later hollend achteruit.

"We hebben acht drugspanden gehad in de straat. Dan zie je de boel echt verpauperen. Het huis hiernaast werd aangekocht door een Surinamer en die heeft daar allemaal verslaafden en daklozen ingezet. Daar heb ik dertien jaar verdriet van gehad. Dealen, zuipen, vechtpartijen binnen, over de schutting in mijn tuin, voor m'n deur. Je moet wel twee, drie keer per dag bellen voor vechtpartijen. Ik zit nog steeds aan de seresta's. Daar kom je ook nooit meer af, want die angst zit er in. Als je de geluiden hoort, de ellende, dan schrik je. Het is nu weg, maar de angst blijft dat het

weer terug komt. Veel Turkse en Marokkaanse mensen zitten graag op hun stoepje, ik zelf ook. Dat kon toen niet.

We zijn op een gegeven moment brieven gaan schrijven naar het woningbedrijf WBR. Dat was april, en in september hadden we nog geen antwoord. Toen kwam Vera van der Giessen, die door het WBR was aangetrokken voor de probleem gevallen. Ik heb haar nog stijfgescholden, want ze stond met de lijst met handtekeningen open en bloot aan de deur zodat iedereen kon lezen wie getekend had. 'Ben je wel goed bij je hoofd,' zei ik tegen haar. 'Ik ben niet bang, maar die mensen die voor je hebben willen tekenen, die zijn heel bang.'"

Getuigen

"In het bestek van een goed jaar hebben we alles eruit gekregen. Openbaar voor de rechtbank. Omdat de mensen bang waren, mochten de wijkagent, de bewonersorganisatie, het

WBR en het wijkpastoraat getuigen. Zo kregen we nr. 41 eruit. Voor pand nr. 9 moesten we zelf getuigen. Mijn dochter woonde daaronder en de knul die daarboven zat zou ook getuigen, voor ons. Hij had z'n verhaal zitten doen bij het WBR, maar hij was bang. Straks getuigt hij niet, dacht ik, hij komt niet opdagen. Maar dan hadden we nog drie andere getuigen.

Komen we bij de rechtbank op de Hengouwerlaan, en daar komt hij aan met de tegenpartij. Hij was getuige voor de tegenpartij! 'Wat denkt u van mevrouw Hoogenboom,' vroeg de rechter. 'Mevrouw Hoogenboom is niet slecht,' zei hij. 'Ja maar, hoe ziet u mevrouw Hoogenboom,' vroeg de rechter. 'Volgens mij is het een hele lieve vrouw,' antwoordde die knul. 'Ze heeft ook gezorgd dat ik die woning kreeg. Ik heb nog nooit ongenoegen met haar gehad.' En of hij wat gezien had in het pand. Ja, hij had een base-pijpje op tafel gezien, en er lag een papiertje met heroïne. Dat zat hij gewoon bij de rechter te vertellen. Dingen die je net niet moet zeggen als je getuige van de tegenpartij bent.

Het zou een uitzetting worden in september, toen werd het november en december. Toen heb ik gebeld. 'Dat gebeurt echt niet,' zei ik. 'Ik haal m'n dochter en m'n kleinkind hierheen en ik gooi er een brandbom in. Dat kind heeft geen leven. De hoeren en de junkies gaan af en aan.' Ze hebben toen direct de deurwaarder gebeld en ineens kon het in een week.

We hebben nu nog enorme overlast van hotel Europa. Er zitten hoeren uit Rusland en Polen en er wordt gedealed. Elke avond komt er een Marokkaan. Hij is al een keer de straat uitgeslagen door een politieagent, maar hij komt net zo hard weer terug. Als je je auto daar neerzet komt hij op je af en moet je geld betalen, want dan heeft hij op je wagen gelet. Dat heb ik al

• Tonnie Hoogenboom

een paar keer aangeven, want daar komt oorlog van."

Beveiligingsmensen

"Tot vorig jaar toe waren de mensen bang. Er waren bewoners die er niet van konden slapen. Verderop zat een Turks meisje met twee kindertjes, helemaal alleen in haar huisje. Ze hebben hier geen familie wonen. Dan zeg ik, 'Je hoeft niet bang te zijn, hier heb je m'n telefoonnummer, bel maar.' Nu hebben we hier beveiligingsmensen voor de sloop. Het zijn keurige mensen, ze lopen in uniform. Gisteren moest een vrouwje naar de geldautomaat, maar ze durfde niet. 'Nou' zeggen die jongens, 'kom maar, we lopen wel met je mee.'

Gisteren hoorde ik een melding voor een politiewagen in de Snellinckstraat nr. 40, wegens aanhouding voor een inbraak in een auto, heterdaad. Ik hoorde dat in m'n bed, over de scanner. Ik heb die jongens van de beveiliging gebeld. 'Staan jullie daarbij?' vraag ik. 'Ja,' zeggen ze, 'wij hebben hem vast.' Die jongens hebben vijftwintig minuten moeten wachten, vijftwintig minuten hebben ze moeten vechten met die vent. Je kunt zo'n vent niet total-loss slaan, want dan ben je strafbaar. Na een half uur hebben ze hem maar laten gaan want de politie kwam niet."

Gasexplosie

"We hadden laatst een overleg met Petra Bakker, de chef van bureau Duivenvoorde. 'De politie kan gewoon niet sneller komen,' zegt ze. 'Er zijn maar twee wagens. Eén voor de ernstige delicten, en één voor de wat kleinere.' Een inbraak in een woning heeft natuurlijk een hogere prioriteit dan een junk die een wagen openbreekt. Dat vind ik reëel. Maar het hele politie-

korps weet dat ik een scanner heb. En dan vind ik het vreemd dat er opeens zeven wagens staan bij de Beatcorner als daar een vechtpartijtje is. 'Vier wagens is gebruikelijk,' zegt Petra Bakker. 'Zeven is wel veel, die andere drie kunnen andere karweitjes doen.' Ik heb tot nu toe hele goede banden met de politie, maar er is te weinig politie. Laatst moest ik op het politiebureau komen. Ik was door het rode licht gelopen. Ik dacht, dat heeft iemand van de politie gezien en nou ben ik de pineut, stom. Die kinderen loop je te vertellen, links kijken, rechts kijken, en zelf loop je zo door. En daar word je nou voor op het matje geroepen. Maar wat bleek? Ik heb een hele bloemehulde gehad omdat ik, samen met enkele andere bewoners, voor koffie en thee had gezorgd toen er een gas-explosie was geweest in een woning. Van huis uit heb ik geleerd om dat te doen. Voor ons is dat gewoon, dat hoort bij ons. En dan merk je het verschil met stadse mensen. Als er wat gebeurt met een Turk, dan staat in een mum van tijd de hele Turkse gemeenschap erbij, en die helpen de mensen. Maar dat zie je bij Nederlanders niet."

Harmonie en bloemen

"Toen die drugspanden eruit waren, hebben we eerst een groot feest gegeven. Alles gratis. Dat was harstikke leuk. En toen hebben we gezegd, dat blijven we doen want dan krijgen we toch meer harmonie in de straat. Voor de actie tegen de dealpanden hebben we een Opzoomerzegel gekregen. Daar konden we plantjes van kopen. Er was gezegd, je krijgt 25 m² aan geveltuintjes. Dat is veel, dus vroegen we overal wie een geveltuintje wilde. De meeste mensen wilden dat wel. Er hangt in de Snellinckstraat

50 meter aan plantenbakken en nog acht bakken van bewoners zelf. En nog komen we tekort. Vorige winter hebben we bolletjes gepoot: tulpen, narcissen, annemoontjes. In het voorjaar stonden al die bloemen te bloeien. Daarna hebben we geraniums gekocht op een markt. We konden 500 geraniums krijgen voor een piek per stuk.

Op 7 mei hadden we ons Opzoomerfeest. De hele straat was versierd met vlaggetjes. We hebben een vliegerdag gehouden, met hulp van het buurhuis. Dertig kinderen hebben vliegers zitten maken, en die hebben we opgelaten op de G.J. de Jonghweg. Dat was prachtig. 's Avonds heb ik veertig kilo patat gebakken. Frikadellen hadden we speciaal bij de Marokkaanse slager gekocht. En de man van mevrouw Bouman, die bakker is geweest, maakte heerlijke boterkoeken.

Als wij vergaderen zit je met een klein groepje. Dan denk je wel eens, het zijn altijd dezelfde mensen. Maar als je dan die blije gezichtjes ziet van die kindertjes weet je waarvoor je het doet."

Niet Turken bij Turken

"Andere nationaliteiten moet je in hun waarde laten. Dat is best voor een hoop mensen moeilijk. Als ik binnen wil bidden is dat mijn probleem, buiten zal ik dat niet doen. Je moet niet zeggen, laat de Turken maar bij de Turken gaan zitten en de Hollanders bij de Hollanders. Omdat je in de Snellinckstraat veel jonge Turkse gezinnen hebt gaat het makkelijker. Met het vliegers maken deden veel Turkse en Marokkaanse mensen mee. Die kerels hebben languit op de vloer vliegers liggen maken."

Snellinckstraat

Carla Wessels: 'Je moet hier opbouwwerker zijn zonder dat je daarvoor bent aangesteld.'

De Snellinckstraat moet nog tien jaar mee. Carla Wessels was lange tijd actief in de bewonersorganisatie en ze was ook een jaar voorzitter van de straatgroep. Ze vindt dat het woningbedrijf er voor hoort te zorgen dat er tot het laatst mensen in de straat worden geplaatst die nog graag in deze straat willen wonen.

"De straatgroep is opgezet met de bewonersorganisatie, de politie, het WBR en de bewoners, om als eenheid te kunnen optreden. Iedere maand was er een bijeenkomst om alle klachten te inventariseren. In het begin ging het over drugsoverlast en over sloop. Je had twee groepen, sloop-belanghebbenden en de anderen.

Wat mij opvalt is dat je nooit een

groep krijgt die het alleen doet om de straat beter te krijgen. Dat zijn er maar een paar. Je hebt allemaal verschillende soorten mensen met verschillende doelen. Dat heb ik al die jaren die ik in de bewonersorganisatie en hier in die straat zit steeds meegemaakt.

Toen ik hier begin 1985 kwam wonen waren hier al drugspanden. Daarom kregen wij dit huis, anders hadden we het nooit gekregen. Ik dacht, ik zie wel. We waren blij dat we een grote woning hadden en we hebben het zelf helemaal opgeknapt. Er waren plannen voor stadsvernieuwing, maar dat kwam niet op gang. De woningen werden slecht beheerd en leegstaande woningen werden gekraakt. Zo kwamen al die drugspanden in de straat. De mensen die hier woonden, moes-

ten verkopen vanwege de stadsvernieuwing. Ze hebben er niet veel geld voor gekregen en eigenlijk wilden ze helemaal niet weg. En dan hoor je later dat de grond verkocht wordt aan projectontwikkelaars. Ik vind dat Braziliaanse toestanden. Het is nu stadsvernieuwing voor een ander soort mensen, niet voor de mensen die er nu wonen en die er vroeger woonden."

Mensen zonder vastigheid

"In de straatgroep moet je iedere keer zorgen dat al die losse poppetjes zo'n beetje aan elkaar geplakt worden. Je moet hier opbouwwerker zijn, zonder dat daarvoor bent aangesteld. Als voorzitter moet je zorgen dat al die mensen aan bod komen en gewaardeerd worden. Dat is niet eenvoudig en daarom gaat het in een hele hoop straten ook vaak mis.

Veronique Vaarten van het wijkpastoraat en Albert Schenk, de opbouwwerker, kunnen zich handhaven omdat ze als beroepskracht komen. Maar als bewoner zit je in een andere positie.

Hier woont een verzameling mensen waarvan veel nog geen vastigheid hebben. Een aantal mensen zit er al lang en die voelen wel iets voor de straat. Verder zitten er nogal wat buitenlandse gezinnen. Ze hadden geen keus. Ze hebben allemaal een of twee kindertjes en zoeken een groter huis ergens anders. De mensen die meedoen zijn de gewortelde mensen en bij tijd en wijle betrekken die er wat anderen erbij. Op kinderactiviteiten komen ook buitenlandse mensen af. Daar wordt wel veel aan gedaan.

Zolang een paar mensen het volhouden en actief zijn, loopt het. De ene keer ben ik het een jaar, en een andere keer trekken anderen het. Maar ik vind dat het te veel afhangt van een paar mensen. Ik ben ook geen mens om straatfeestjes te organiseren. Je moet eigenlijk het WBR aanpakken

• Carla Wessels

zodat ze hier in de straat tot het laatst toe mensen te plaatsen die hier nog graag willen wonen. De straat moet nog tien jaar mee. Er is goed beheer en onderhoud nodig om verpaupering tegen te gaan. Misschien zouden ze het geld moeten gebruiken om mensen een eigen huis te geven. Dan zouden ze veel beter op hun woning en hun straat passen."

Mensonwaardig

"Gedoogpanden is geen oplossing. Hiernaast zat ook een dealpand. Dat was een ramp. Verslaafden zijn buiten zichzelf van ellende als ze drugs willen, dat is hier ook altijd zo geweest. Gillen, schreeuwen, ruzie maken. Je kunt geen afspraken maken met mensen die geen orde hebben, geen rust, en die alleen maar gefixeerd zijn. En de dealers denken alleen maar aan geld.

Je zou eigenlijke alles vrij moet geven, net als bij alcohol; maar we zitten met het buitenland, dat kan dus eigenlijk

• Schoonmaakactie in de Snellinckstraat, augustus 1994

niet. De mensen worden nu mensonwaardig behandeld. Een grote groep verslaafden is psychiatrisch. Je moet deze mensen verplicht onder behan-

ding stellen. Waarom wordt er altijd gekeken naar de vrijheid van de mensen, en nooit naar de mensonwaardigheid?"

Op Zaterdag 10 september is het weer zover!! Het Snellinckstraatfeest zal plaatsvinden en U en Uw kinderen zijn van harte uitgenodigd. De straat is afgesloten voor auto's zodat iedereen zich veilig kan vermaken. De dag zal gevuld zijn met diverse activiteiten zoals SJOELLEN, DOELTRAPPIEN, KLUURWEDSTRIJD, SCHMINCKEN enz. Verder zal er een kleine ROMMELMARKT zijn en worden er DRANKJES, SNACKS EN PATAT verkocht. Het feest zal om 12.00 uur beginnen en 's avonds om +21.00 bekroond worden met een LAMPHONKJE. OPTOCIT die door verscheidene straten zal voeren. Dus Zaterdag, 10 september, de Snellinckstraat. WELKOM

Bloembakken moet iedereen zelf verzorgen

"Ik vind niet dat je in de hele straat bloembakken moet zetten als niet iedereen meedoet. Een speelplaatsje voor de kinderen of drempels tegen te hard rijden is goed voor de hele straat. Maar bloembakken moet je alleen zetten bij de mensen die er zelf voor zorgen."

• Affiche feest Snellinckstraat (oktober 1993, n.a.v. sluiting drugspanden)

Volmarijnstraat

Riet Hoste: 'Je moet gewoon zelf even het initiatief nemen'

Riet Hoste is in de Volmarijnstraat geboren en getogen. Ze woonde eerst op nr. 23, later kocht ze nr. 71. Haar moeder woont beneden en zij woont boven.

"Ik heb wel eens een briefje gehad van mensen in de buurt met de vraag of ik m'n pandje wilde verkopen. Ze waren heel geïnteresseerd vanwege de sociale contacten in de straat. Niet dat ik het ga verkopen, maar het is wel heel leuk om te horen. Zo'n vijf jaar geleden werden panden gesloten en kwamen er geen nieuwe bewoners terug. De leeggekomen woningen werden dichtgespijkerd. We hebben toen in samenwerking met de wijkagent voor gezorgd dat het woningbedrijf die woningen dicht metselde en een verfje heeft gegeven. Later is een aantal woningen weer bewoond, door woningzoekenden, om-niet. We hebben in overleg met het woningbedrijf zelf kandidaten gezocht. Toen de stratenmakersploeg, een leer-

lingploeg, aan het bestraten was lag er een hele hoop zand en de kinderen waren daarin aan het spelen. Een van de bewoners kwam op het idee om een zandbak te maken. Die hebben we zelf gemaakt en geschilderd. Je moet gewoon zelf even het initiatief nemen."

Erelid

"We hebben Pim Vermeulen, de wethouder, op de koffie gehad en hem erelid gemaakt van de straatgroep. Samen met een groep bewoners is er een verbeteringsplan voor de straat gemaakt, een combinatie van particuliere woningverbetering en renovatie. Een prachtig plan dat het karakter van de straat bewaarde.

Maar jammer genoeg gaat het uiteindelijk vanwege de schimmel toch niet door. Er blijkt huiszwam onder de huizen te zitten waardoor een verbetering te kostbaar wordt. De helft van de straat moet gesloopt worden in 2002. Er zitten hier veel mensen met een

huur van f 200,- tot f 300,-, en die willen de komende vijf jaar gewoon blijven zitten. 'We zien wel', is de reactie, 'wie dan leeft wie dan zorgt.'

Inburgeren

"We komen één keer in de zes weken bij elkaar. Dat is heel belangrijk. Gewoon even de problemen in de straat bespreken. Iedereen is welkom. Het wijkpastoraat hier in de straat stelt de ruimte ter beschikking. Nieuwe bewoners nodigen we ook uit, of ze komen uit zichzelf om kennis te maken. Het gevolg is mensen elkaar op straat gedag zeggen. Ze zijn gelijk ingeburgerd, dat werkt perfect.

In de vaste groep zitten mensen die over de woningen gaan. Ikzelf doe samen met iemand anders de planten, en ik meld de leegstand bij het woningbedrijf om er voor te zorgen dat het weer snel bewoond wordt. Iedereen heeft een taak. De vaste groep bestaat uit een mannetje of tien. Ik zit ook in de vergaderingen van het wijkoverleg buitenruimte met de gemeentelijke diensten. Ik verzamel de klachten van de straat, en daarmee ga ik naar dat overleg, als een soort contactpersoon.

Omdat je veel contacten in de straat hebt, krijg je ook veel contacten met gemeentelijke diensten. Daar leer je een heleboel van. En voor de diensten is het ook wel makkelijk als ze een contactpersoon hebben. Jij ziet als bewoner wanneer iemand z'n huisvuil te vroeg buiten zet. Je hoeft geen verklikker te zijn, maar jouw ogen zijn de ogen van die gemeenteambtenaar. Iedereen in de straat kent mij. Ik wordt aangesproken en dan zeg ik waar ze moeten zijn, bij het Servicepunt Middelland, of het bureau Duivenvoordestraat, of de bewonersorganisatie. Ik wijs de mensen door en stimuleer ze om zelf hun klachten in te dienen. Dan komen ze ook met de opbouwwer-

• Riet Hoste

ker in contact. En dat is belangrijk, want ik kan ook weleens ziek zijn en ze moeten ook zelf de weg weten. Je moet iedereen erbij betrekken. Je moet tegen die Marokkaanse mannen zeggen: 'Kan jouw vrouw niet mee doen?' Want die Marokkaanse mannen willen niet hebben dat hun vrouw met andere mensen om gaat. Een beetje ouderwets, je moet dus even een praatje maken."

Hekken

"Doordat je straatgroepen hebt kun je meer doen. Toen de sloop hier op de hoek klaar was, haalde de aannemer de hekken weg. Ik vroeg wat ze nou toch deden. Ze zeiden dat ze klaar waren en dat de hekken dus weg gingen. Zonder hekken kun je zo in de tuinen lopen, en daarachter zijn de winkels van de Binnenweg! 'Dat kun je niet maken, die hekken komen vanavond terug', zei ik tegen die aannemer. Die man lachen. 'Dat zal best'. Ik ben direct naar Jos Peters gegaan van de winkeliersvereniging om te zeggen dat ze allemaal moesten bellen om die hekken terug te krijgen. Ze zijn gek gebeld bij de gemeente, en 's avonds stonden die hekken er weer. Ik heb hiernaast een opvangcentrum, het Freedom-huis. Het was vroeger een kerkje en dat pand is gekocht door een particulier. Er komen daar al lemaal Delta-verslaafden en Perron-Nulfiguren. Ik heb niets tegen die mensen en ik weet dat er opvangmogelijk-

Niet elke dag bij elkaar koffie drinken "Je hoeft niet elke dag bij elkaar koffie te drinken. Mijn moeder zegt altijd, 'Een lach en een groet doet een mens zo goed.' Dat is waar, gewoon even een praatje maken is belangrijk, je hoeft niet altijd wat te organiseren. Je moet de activiteiten spreiden over het jaar. In de zomer gaan de mensen naar Marokko en Turkije, en dan plannen we in september een brunch, als start voor het nieuwe seizoen.

Als je wat wilt organiseren moet je met een concreet plan komen. Dat moet je een beetje tijdig doen, en zwart op wit zetten: we hebben plantjes nodig, stoeltjes, dit en dat. Maak een begroting en ga daarmee naar de bewonersorganisatie. Bedrijven in de straat benaderen we ook, en dat lukt meestal wel. Maar met kroegen moet je uitkijken. Die kunnen er misbruik van maken dat ze je geld gegeven hebben.

De bewonersorganisatie kent instanties die geld hebben. Dat zijn ook de mensen die jouw klachten aan hogere instanties kunnen doorgeven. Je kunt het ook zelf doen, maar als bewoner sta je niet zo sterk als de bewonersorganisatie. Die kan ook andere straten erbij betrekken. Zo'n overleg buitenruimte met de diensten is ook uit de straatgroepen voortgekomen. Dat had je vroeger niet."

• Opzoomerprijs voor de Volmarijnstraat, 1993

heden moeten zijn. Maar niet in een straat als hier. In een woonstraat is dat niet mogelijk. Het is bij mij een door-gaand verkeer. Er wordt gedealed, er gaan gestolen spullen naar binnen en er zijn inbraken in de straat.

Ik heb de eigenaar een keer aangesproken. Hij ontkende dat er gedealed werd en zei dat die mensen ook geholpen moeten worden. Dat vind ik prima, maar niet bij ons in de straat. Ik heb klachten ingediend bij de wijkagent en bij de politie. Die eigenaar was ook al bij de wijkagent geweest en hij heeft er nu een paar mensen uitgegooid. Opvang moet er zijn, maar dat moet professioneel. Die eigenaar woont niet in dat pand. Die komt twee, drie keer

per dag kijken. Je moet daar constant aanwezig zijn. Jij moet weten wat daar binnen komt, er moet controle zijn."

Demonstratie

"In de zomer nam de criminaliteit in de wijk enorm toe. Er waren overvallen en de junk's zaten 's avonds op de stoepen. Met de straatgroepen hebben we daarover overleg gehad met mevrouw Bakker van de politie. 'Hoe meer klachten hoe beter', zei de politie, maar er is veel te weinig blauw op straat hier. Als er twee wagens op de Heemraadssingel staan omdat daar wat gebeurt, heeft de hele wijk geen politie. De politie kan moeilijk tegen de bewoners zeggen dat er een actie moet komen. Dat moet uit de bewoners zelf komen.

In juli zijn alle straatgroepen begonnen met een actie. Ik heb een brief geschreven die rondging in alle straten voor handtekeningen en we hebben contact gelegd met Hans Minnaard van de winkeliers van de Binnenweg. Het was zo onveilig op de Binnenweg dat de klanten wegbleven. De straatgroepen en de winkeliersvereniging kwamen bij elkaar, de Heemraadssingel kwam erbij. Wij wilden geen actie voeren op een asociale manier, maar op een nette manier. Dat is de grote demonstratie geworden in september op de Coolsingel. Het heeft resultaat gehad, want ze kennen je nu weer bij de gemeente."

Opbouwworkers de straat op

De bewoners van Middelland-Zuid hadden zich eind jaren tachtig teruggetrokken achter de voordeur. De overlast van de aangrenzende tippelzone op de G.J. de Jonghweg nam steeds ernstiger vormen aan. Prostitutie en drugshandel kregen vaste voet aan de grond in de buurt.

Dit werd versterkt door de langdurige leegstand. Keer op keer werden stadsvernieuwing-projecten uitgesteld door tegenstellingen tussen verschillende groepen belanghebbenden, door beleidswijzigingen en bezuinigingen. Het vertrouwen van bewoners was tot het nulpunt gedaald. Ook de bewonersorganisatie en het opbouwwerk begonnen het contact te verliezen.

Gemankeerde stadsvernieuwing

De bewonersorganisatie speelde een centrale rol in de stadsvernieuwing. Tegenstellingen en stagnatie op dat front hadden direct hun weerslag op

de organisatie. Volgens Peter Berntsen ging in Middelland-Zuid bijna alles fout, wat fout kon gaan. Hij werkt sinds 1988 bij de bewonersorganisatie, eerst als extern deskundige stadsvernieuwing, later als opbouwworker beheer. Door conflicten rond de stadsvernieuwing kwamen beroepskrachten in een vacuüm terecht. Ze trokken zich terug in ambtelijke netwerken en werden voorlichters.

"Je zit aan tafel met ambtenaren in het voortraject en je verbindt je aan een plan," schetst Peter Berntsen de situatie. "Vervolgens ga je daarmee de boer op. Dat gaat goed bij eenduidige situaties. Er is niets aan de hand als het gaat om erg slechte woningen en als iedereen weg wil. Maar in Middelland was dat in veel gevallen niet zo. Vaak had je situaties waarin een aantal woningen goed waren en een aantal slecht."

De bewonersorganisatie had de keuze gemaakt om zich alleen in te zetten voor huurders. Het aanzienlijke aantal bewoners-eigenaren in Middelland-Zuid verzette zich tegen onteigening. Ze vormden met de werkgroep Heemraad een eigen organisatie. Bijna alle projecten moesten onteigend worden in een drie jaar durend proces. "In die tijd moet je zorgen dat een blok bij stukjes en beetjes aangekocht wordt, dat mensen uitgeplaatst worden. Dit heeft in Middelland-Zuid in de tachtiger jaren geleid tot langdurige leegstand."

De plannen voor de straten in Middelland-Zuid werden een aantal malen gewijzigd. De Snellinckstraat werd in de afgelopen tien jaar met drie verschillende plannen geconfronteerd. Eerst kregen bewoners te horen dat hun woning opgeknapt zou worden via een hoog-niveau renovatie. Daarover kon geen overeenstemming worden bereikt en een aantal huurders weigerde medewerking. Vervolgens was er een

plan voor een kleine beurt. Later is nogmaals geprobeerd om overeenstemming te vinden over renovatie. Uiteindelijk kwam er, om andere redenen, een sloophbesluit. "Op het laatst zeggen de mensen, kom nou eens terug als het echt is," typeert Berntsen de stemming die daardoor ontstond. De bewonersorganisatie kreeg ook steeds meer begrip voor de bewoners-eigenaren. Bij onteigening kregen ze veel minder geld voor hun huizen dan ze ervoor hadden betaald. Veel particuliere eigenaren klaagden dat de gemeente hen bij aankoop van hun woning niet goed had voorgelicht over plannen met de straat.

Huisbezoeken

De bewonersorganisatie zat klem en kon geen standpunten meer innemen. "Het roer moest radicaal om," zegt Herman IJzerman. "Weg uit al die overleggen, terug naar de bewoners." IJzerman werd gevraagd om op te treden als voorzitter van de bewonersorganisatie. Hij was al langer betrokken bij het migrantenwerk in de wijk, en tevens vele jaren werkzaam als dominee bij het wijkpastoraat in Middelland. IJzerman: "Ik zat niet te wachten op het voorzitterschap, maar ik ben als waarnemend voorzitter in het gat gesprongen. Je kunt het zien als bijdrage van het wijkpastoraat aan de samenlevingsopbouw in de wijk."

Het opbouwwerk had eerder geprobeerd om de contacten met de straten te herstellen, door met een rijdende keet de wijk in te gaan. Die werkwijze was echter niet doorgedezet en er kwam een wisseling van de wacht in het team van beroepskrachten. De belangrijkste opdracht die de nieuwe mensen meekregen was om de straat op te gaan.

Het wijkpastoraat had die stap al eerder gemaakt door zich in 1992 te vestigen in de Volmarijnstraat. Veronique

• Openbreken van panden voor 'om-nieters', 1993

Vaarten, opbouwwerker van het wijk-pastoraat, begon van daaruit met een serie huisbezoeken in de buurt. Vooral in de Snellinckstraat was de situatie kritiek. De mensen sloten zich af en de kinderen durfden niet meer op straat te spelen. Veronique Vaarten: "Mensen voelden zich in de steek gelaten en zeiden: 'Niemand luistert meer naar ons.'"

De klachten over de drugsoverlast en de verpaupering die zij tijdens de huisbezoeken verzamelde, werden gezamenlijk besproken op bijeenkomsten in buurthuis de Vlieger. Daarmee was een basis gelegd voor de vorming van straatgroepen.

Grote schoonmaak

De individuele benadering van het wijk-pastoraat werd aangevuld door de meer politiserende benadering van het opbouwwerk. "We hebben een aantal makkelijke dingen op een rijtje gezet," vertelt Albert Schenk, opbouwwerker, en vanaf het begin betrokken bij de straatgroepen. "We vroegen ons af: wat is er te redden? Welke dingen kun je snel regelen, waardoor je de mensen het gevoel geeft dat er weer wat gebeurt en dat de straat niet helemaal wordt vergeten?"

Als het regende stonden er zwembaden voor de deur. De afloop van het trottoir liep naar de huizen in plaats van de straatkolken. Bij een flinke regenbui liep het water het souterrain en de slaapkamers in. De gemeente zei steeds dat de Snellinckstraat nog lang niet aan de beurt was voor herbestrating. Beheercoördinator Jet van Haastrecht kwam er achter dat er een fout gemaakt was in de registratie. In de computer stond abusievelijk dat de straat na renovatie was aangepakt, met als gevolg dat er geen budget meer was voor de Snellinckstraat. Toen is een ploeg leerling-stratenmakers ingehuurd die voor weinig geld de straat heeft rechtgelegd. Albert Schenk: "Daarmee kon je laten zien dat het groepje uit de straat iets kon bereiken."

Er werden grote schoonmaakacties georganiseerd door de straat. De Rotabeweging kwam met een veegploeg en grote zuigwagens om te helpen. "Als je dat

• Schoonmaken van tuinen in de Volmarijnstraat, juli 1992

binnen anderhalf uur plant, is het net als vroeger bij ons thuis," zegt Schenk. "We waren met zeven kinderen. Bij de grote schoonmaak zei mijn moeder dan: 'Jongens, we gaan nu met z'n allen in anderhalf uur deze kamer doen.' En als het klaar was, zaten we met groot genoegen achterover in een schone kamer met koffie en taart. Hetzelfde kun je met een straatgroep doen en dan heb je dus eigenlijk een huiskamer op straat. Daar hebben we ook op ingezet."

Drugspandengroepje

Een aantal mensen die creatief waren in actievoeren vormden het zogenaamde 'drugspandengroepje.' Het was een

groepje mensen dat voor de lol bij elkaar zat en acties bedacht die snel uitgevoerd konden worden. Er zat iemand in met een bandje die goed liedjes kon maken. Er werd niet over gezeurd of een actielied wel of niet door de beugel kon. Albert Schenk: "Het was een goede aanvulling op de vergaderingen van de straten, want met twintig man een actie beginnen lukt nooit."

Eén van de acties was gericht op een parkje op de kop van de Heemraadsingel, de 'waterval'. De gemeente wilde dat parkje inzaaien met gras omdat in de struiken veel hoertjes zaten. Onverwacht werden daar heel veel mensen boos over. Voor veel bewoners

• Blokkade van de Claes de Vrieselaan uit protest tegen overlast, 1993

bleek het een plek te zijn met herinneringen aan de eerste zoenen.

Straatgroepen schreven de gemeente 'Of ze gek geworden waren'. Na afloop van een straatgroepvergadering werd een demonstratie gehouden met lampionnen en een groot spandoek. 's Avonds om elf uur werd het parkje schoongemaakt. Gemeentewerken kwam ook kijken en de volgende morgen werden de struiken gesnoeid met behoud van de beplanting. Het actielied 'Daar bij de waterval' heeft nog maanden door de wijk geschald. Vooral het tweede couplet: 'Ik werd daar sero-positief, daar bij die waterval'.

Bij een andere actie werd de Claes de Vrieselaan geblokkeerd met oude koelkasten, fietsen en huisvuil. Aan de blokkade deden zo'n tweehonderd bewoners mee. Schenk: "Doel van de actie was om te laten zien: 'Wat jullie ook zeggen, wij zitten er mee, jullie niet.'" "Je kunt zo'n actie op verschillende manieren aanpakken," legt hij uit. "Doe je het onverwacht dan wordt de RET geconfronteerd met blokkade van de tram en heb je een conflict met RET en politie. Die moet je eigenlijk aan jouw kant hebben. Anders dan vroeger werd nu van tevoren gemeld aan de politie en de RET wat er ging gebeuren. De RET vroeg of het een

uur later kon, aan het begin van de avondploeg. Dan moet je zo flexibel zijn om een uurtje later te beginnen. Ook met de politie waren afspraken. 'We moeten wel een wagen sturen,' zeiden ze, 'Maar die komt voor jullie veiligheid.' We kregen een rood lint met 'Stop Politie' omdat ze de blokkade niet veilig genoeg vonden. Agenten stonden folders uit te delen omdat bewoners het niet konden bijbenen. Zo werd de blokkade een volksfeestje, met koffie en een bandje." In diezelfde tijd werden grote politieacties gehouden met invalen in drugspanden. Dat werd als een enorme

steun ervaren. Er hingen politie-helicopters met schijnwerpers boven de straat. Door de politie werd uit de straat radiocontact gemaakt en de heli-copter antwoordde via de luidspreker: 'Hier is nr. 29, en die wil de bewoners van de Snellinckstraat even persoonlijk bedanken voor jullie ingrijpen.' Applaus en groot enthousiasme in de straat. Albert Schenk: "Dat was een mooi moment. Een prima sfeer. Het komt er bij zoets op aan of je kleine dingetjes leuk kunt maken."

Uitzettingsprocedure

Door de acties werden de contacten in de straten versterkt. Mensen herkenden elkaar. Jongens die voor verslaafden werden aangezien, bleken kunstenaars te zijn die ook wel dingen in de wijk wilden doen. Daardoor werd de straat minder eng. Schenk: "Met het samen opruimen van fietsenwrakken los je de drugsproblematiek niet op, maar het schept wel sfeer en contacten in de straten." Daarmee werd de basis gelegd voor het voeren van een procedure tegen de dealpanden. Er ontstond een steiger groep die op elkaar lette. De dreiging van intimidaties door dealers werd minder.

Het was nieuw dat het woningbedrijf overging tot een uitzettingsprocedure via de kantonrechter. Het WBR was lange tijd niet bereid om in actie te komen tegen de drugspanden in Middel-

• Opzoomeren in de Snellinckstraat, mei 1994

• Opbouwwerker gedold in de Snellinckstraat, mei 1994

land-Zuid. Onder druk van bewoners en bewonersorganisatie gingen ze overstag.

Aan de rechter werd voorgesteld om een groep van veertien bewoners te laten getuigen in plaats van vier, omdat een grote groep moeilijker is te intimideren. De rechter ging daar niet mee accoord. Rugdekking moest georganiseerd worden via politiebescherming. Wel werd toegestaan dat functionarissen optradens als getuige. Uiteindelijk gingen dertig bewoners uit de straat gezamenlijk naar de rechtbank.

Overlastwerkgroep

Tegelijk met de ontwikkeling van het bewonersnetwerk werden relaties opgebouwd met het ambtelijke netwerk. Vanaf het begin werd nauw samengewerkt met wijkagent Hans Vos. Maar bij de gemeentelijke diensten in de wijk was een vacuüm ontstaan door de sluiting van het projectbureau stadsvernieuwing en het vertrek van de ambtenaren uit de wijk.

De ambtenaren zaten bij elkaar in de overlastwerkgroep, een werkgroep die was opgezet door de bewonersorganisatie. Ook de beheercoördinator die net was gestart had contacten. "Je kunt zo'n club houden of je kunt die taak overdragen aan de beheercoördinator. Daarmee help je zo'n persoon om zich te settelen in de wijk, en geef je de functie van beheercoördinator wat meer handen en voeten. Dat is winst voor beide partijen," aldus Albert Schenk.

Hetzelfde gebeurde met de schouw, een periodieke inspectieronde door bewoners en ambtenaren van beheerdiensten. Opbouwwerkers, beheercoördinator en wijkagent ontwikkelden samen ook het service-punt Middelland Veilig, als centraal punt voor de melding en afhandeling van klachten. "Er ontstond tussen een aantal personen op deze manier een gemeenschappelijke inzet voor de wijk," vat de opbouwwerker samen. "Daardoor kun je wat bereiken. We konden

op elkaar vertrouwen. Afspraak was dat we elkaar nooit zouden bedonderen, tenzij je het elkaar zegt."

De rollen van ambtenaar en opbouwwerker werden verduidelijkt. "Als de straat niet accoord gaat, dan sta ik aan de kant van de straat," zegt Albert Schenk. "De ambtenaren verwachtten vroeger van de opbouwwerker dat hij de bewoners overhaalde. Het moet duidelijk worden dat de mening van de bewonersorganisatie of van mij niet bepaald wordt door een algemene blik op de wijk, maar door een groep mensen in de straat."

Gaandeweg begonnen ambtenaren te reageren op vragen van straatgroepen. "Ger Beekink van de Roteb was ook bereid om in de straatgroepen te vertellen over de verschillende mogelijkheden. Als je dan de Roteb ook de eer geeft als er goed geveegd wordt, is men later eerder bereid om te reageren als een bewonersgroep belt. En als de bewoners in hun eigen straatkrantje schrijven dat de Roteb weer

• Feest op de Nieuwe Binnenweg ter ere van sluiting tippelzone, november 1994

goed bezig was, en je vergeet niet om dat krantje ook even in de kantine van de Roteb neer te leggen, ontstaat een grotere betrokkenheid."

Koopwoningen

De aanpak van stadsvernieuwing veranderde, met meer maatwerk door combinaties van particuliere woningverbetering en renovatie, en het bouwen van koopwoningen. Ook werden plannen gemaakt voor woontorens en urban villa's aan het water van de Coolhaven, bij de G.J. de Jonghweg. Dat leverde veel discussie op in de wijk. Peter Berntsen: "Doorstag gaf dat met een nieuwe aanpak het voortdurende uitstel van projecten doorbroken kon worden en rust in de wijk zou ontstaan. Belangrijk argument was ook dat de bouw van koopwoningen in Middelland-Zuid zou moeten leiden tot sluiting van de tippelzone. Dat is vanaf het begin de achterliggende gedachte geweest. Investeerders stelden dat als voorwaarde."

In november 1994 werd de tippelzone verplaatst naar de Keileweg. Langs de Claes de Vrieselaan zijn de koppen van de Snellinckstraat, Hondiustraat, Zwaerdcoornstraat en Volmarijn-

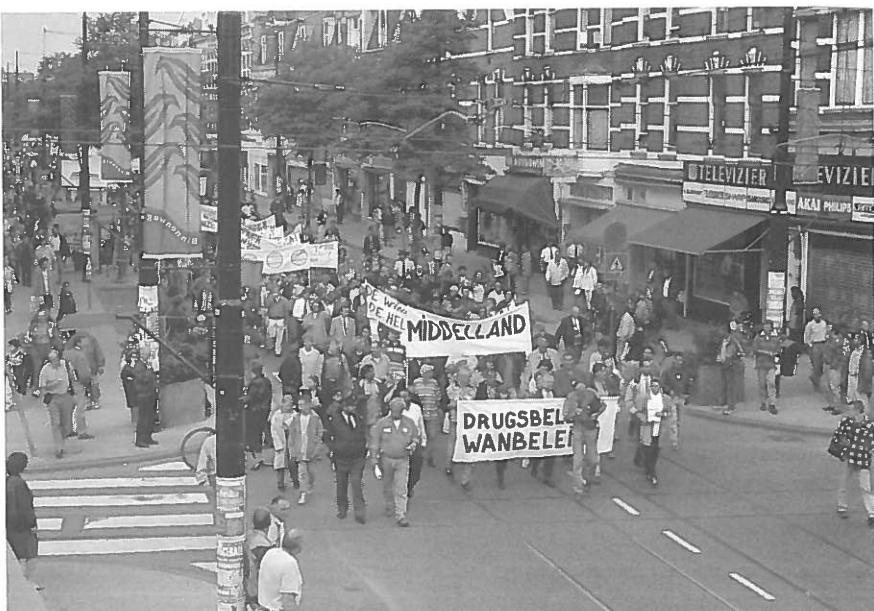
straat gesloopt. Er komen huur- en koopwoningen voor in plaats. Uitgangspunt is dat niet alleen langs de lanen en singels koopwoningen gebouwd worden, maar ook in de zijstraten. Eigenaar-bewoners komen meer aan bod dan voorheen. Ze doen actief mee in de straatgroepen en hebben daar invloed. "Als mensen een woning kopen in deze wijk en die ook zelf willen opknappen dan moet je dat belonen," vindt Peter Berntsen. "Dat ze hier willen wonen, er eigen geld in steken en risico's nemen is fantastisch."

Eigenwaarde en zelfrespect

De straatgroepen hebben enorme resultaten geboekt, zegt Herman IJzerman. Belangrijkste resultaat van de straatgroepen is in zijn ogen dat bewoners hebben laten zien dat ze hun straat niet laten afpakken. "Dat dreigde te gebeuren. Het gevoel van eigenwaarde en zelfrespect is aanzienlijk toegenomen. Dat vind ik eigenlijk het grootste resultaat."

Mensen zullen elkaar heel hard nodig hebben als ze hier willen blijven wonen, denkt IJzerman. "Ze zullen de kinderen die op straat spelen in het oog moeten houden, en als die oude man niet meer in z'n voordeur zit, zal er toch iemand achter aan moeten. Dat is wat de bewoners eigenlijk ook willen en zoals het vroeger was."

Over een aantal jaren slaat de stadsvernieuwing opnieuw toe in de straten. "We moeten werken aan versteviging van contacten tussen mensen, zodat ze straks de verplaatsing kunnen verdragen. Wie gaat waar naar toe? Wie komt weer terug en kunnen we de mensen volgen naar de wisselwoning? Het is een grote uitdaging om sociale verbanden in stand te houden. Dat is in de stadsvernieuwing tot nu toe nooit gelukt."

• Demonstratie Victoria trekt door de Nieuwe Binnenweg, september 1995

Victoria

Op de Nieuwe Binnenweg werd op 5 november 1994 een groot feest gevierd door de winkeliersvereniging, de straatgroepen en de bewonersorganisatie ter ere van de sluiting van de tippelzone op de G.J. de Jonghweg. Meer dan tien jaar actie uit de wijk had uiteindelijk geresulteerd in de verplaatsing van de tippelzone.

Enkele maanden later was de overlast groter dan ooit als gevolg van de sluiting van Perron Nul, de toestroom van drugstoeristen en de achtergebleven prostituees en hun klanten op de Heemraadssingel. Door extra politie-inzet op de Kruiskade verplaatste de overlast zich in westelijke richting. Winkeliers op de Binnenweg maakten plannen voor een blokkade van de straat met containers. Aan de Heemraadssingel werden bankjes gesloopt om prostituees te weren en Spangen sloot de wijk af voor drugstoeristen.

In de zomer vonden verschillende groepen elkaar in de voorbereiding van een grote demonstratie. Op 13 september verzamelden zich zo'n drieduizend mensen op het Heemraadsplein voor een demonstratieve optocht naar de Coolsingel. Verwijzend naar de politie-actie Victor tegen drugsoverlast, noemden de bewoners de demonstratie Victoria. Alle winkels op de Binnenweg waren uit protest gesloten en Albert Heijn schonk voor de demonstranten een gratis kop koffie.

"Victoria is langzaam gegroeid," zegt Albert Schenk. "Op eenzelfde manier als bij de straatgroepen. Mensen komen bij elkaar en gaan dingen delen. Heel verschillende groepen vonden elkaar en geleidelijk ontstond een gezamenlijk gevoel en de wil om er voor te gaan."

De winkeliersvereniging legde contacten met de straatgroepen en de bewonersorganisatie. Stichting Boulevard, de organisatie van bewoners van de Mathenesserlaan en de Heemraadssingel, kwam er bij. Daarmee waren voordien nooit relaties geweest; er was altijd afstand tussen de singels en de binnenstraten. De bewonersvereniging Spangen en de bewonersorganisatie Delfshaven zijn weer totaal andere organisaties. De samenwerking was mogelijk omdat iedere groep haar eigen karakter hield en in haar waarde werd gelaten. Iedereen zorgde zelf voor het informeren van de eigen achterban. Op de voorbereidingsvergaderingen waren op het laatst zo'n zestig mensen aanwezig. Door veel te praten hebben de mensen elkaar leren kennen.

Er wordt nu minder makkelijk gezegd: schuif het maar over de grens van de wijk. Dat is een winstpunt nu we verder moeten praten over oplossingen. De hele actie was in handen van bewoners. Opbouwworkers speelden een ondergeschikte rol. In de overlegfase waarin we nu zitten is er de neiging om de opbouwworkers meer in te schakelen, voor het papierwerk bij voorbeeld."

Herman IJzerman is ervan overtuigd dat de bewonersorganisatie de verantwoordelijkheid heeft om te voorkomen dat twee kwetsbare groepen, de bewoners en de verslaafden, tegen elkaar worden uitgespeeld. "De demonstratie vond plaats in grote eensgezindheid

DEMONSTRATIE TEGEN DE DRUGSOVERLAST

**Op woensdag 13 september 1995, vertrek 13.00 uur,
vanaf Heemraadsplein**

Bewoners en bedrijven in Delfshaven eisen:

1. Stop het gedoogbeleid: sluit alle dealpanden voor goed.
2. Blijvend meer en beter politie-optreden tegen drugsrunners, drugstoeristen, dealers, verslaafden, prostituees en hoerenlopers.
3. 24-uurs openstelling van een zone voor straatprostitutie buiten de woonwijken.
4. Geen nieuwe voorzieningen voor verslaafden in Rotterdam West vanwege de aanzuigende werking, geen hulp bij prostitutie buiten de prostitutie-zone.
5. Maak straten en pleinen weer veilig voor bewoners en kinderen.
6. Net zoveel aandacht voor Rotterdam West als woon-, werk- en winkelgebied als voor 'de Kop van Zuid'.
7. Laat woningbouw niet tegenhouden door overlast en onveiligheid.

ALLEMAAL NAAR DE COOLSINGEL

om deze eisen kracht bij te zetten op de dag voor de
gemeenteraadsvergadering over drugsoverlast

Dit demonstratie wordt georganiseerd door:

Aktegroep het Nieuwe Westen,
Bewonersorganisatie Bospolder Tussendijken, Delfshaven, Schiedam en Middelland,
Bewonersvereniging Spangen
Boulevard (Mathenesserlaan, Heemraadssingel en Heemraadsplein)
Winkeliersverenigingen Middelland, Nieuwe Binnenweg, Schiedamsweg en
Vierambachtsweg
Stichting Ayanly
Wijkpastoor Middelland

- Pamflet met eisen

en goedmoedigheid. Het was een demonstratie van de beschaafheid van de bewoners van oude stadswijken. Vervolgens moet je als bewonersorganisatie praten over de mogelijkheid om een volgende stap te zetten. Bijvoorbeeld samen met de drugshulpverlening nadenken over een goede opvang. Voorwaarde voor zo'n vervolg is dat de bewoners zich veilig voelen. Niemand die serieus naar oplossingen zoekt, kan daaraan voorbij gaan."

Politie: 'Bewoners verlangen eigenlijk het redelijke'

Petra Bakker, hoofd van de Basis-eenheid Middelland van de Regiopolitie Rotterdam Rijnmond, heeft goede contacten met de straatgroepen. Ze vindt bewoners 'een gigantische thermometer'. Toen ze in 1993 in de wijk kwam, vonden er emotionele bewonersavonden plaats over het wijkveiligheidsplan. Bakker moest er nog aan wennen: "De eerste keer dacht ik: wat krijgen we nou? Dat komt nooit meer goed."

Inmiddels heeft zij regelmatig contact met vertegenwoordigers van de straatgroepen. In dat overleg blijkt dat bewoners flexibel zijn en veel incasseringvermogen hebben. "Ze willen niet het onmogelijke en ze zeggen niet dat alle junks weg moeten. Ze verlangen eigenlijk het redelijke."

Verbindingsschakel

Sterk punt van de bewonersorganisatie vindt Petra Bakker dat deze fungeert als een verbindingsschakel voor beide kanten. Als er wat aan de hand is, wordt dat gesigneerd. Bij spanningen zorgt de bewonersorganisatie dat politie en bewoners bij elkaar komen om het uit te praten. Dat was belangrijk bij de acties en de grote demonstratie van afgelopen zomer. "Ik denk dat de bewonersorganisatie er zo ook voor gezorgd heeft dat het hier nooit echt uit de hand is gelopen. Als de

spanningen morgen hoog zouden oplopen, kunnen we overmorgen met vertegenwoordigers van straatgroepen om de tafel zitten. Je kunt elkaar dan in de ogen kijken en narigheid voorkomen.

Door de contacten in de straten is de bewonersorganisatie sterk in de wijk geworteld," vervolgt Petra Bakker. "Er zouden meer allochtone bewoners moeten aanhaken. Dat vinden de bewoners trouwens zelf ook. Daar moeten we meer in investeren. We hebben ook contacten gelegd met de Turkse moskee en de Marokkaanse jongerenorganisatie Abou Rakrak, maar migranten moeten zich ook via de bewonersorganisatie organiseren."

In juni, vóór de start van politie-actie Victor, trokken bewoners en winkeliers aan de bel. Ze signaleerden een sterke toename van de overlast. Na de sluiting van Perron Nul was er meer politie ingezet in het centrum. "Ze zagen meer politie lopen aan de overkant van de 's-Gravendijkwal, in het Oude Westen, dan hier," vertelt Petra Bakker. "De indruk bestond dat de overlast werd doorgeschoven naar Middelland."

De extra politie-inzet van Victor heeft effect gehad. Diefstal uit auto's en geweldsmisdrijven zijn afgangen. Op de Nieuwe Binnenweg is het overdag rustiger, maar het Heemraadsplein is nog een probleem. Meer politie is daarvoor niet zonder meer de oplossing. "Het lastige is dat die mensen zo ongrijpbaar zijn. Ze staan er wel, maar je kunt ze vaak niet gelijk oppakken. Ze mogen niet gebruiken, ze mogen niet samenscholen, niet dealen natuurlijk, geen mes bij zich hebben, maar het is niet verboden om daar verpreid te lopen. Ze worden ook steeds inventiever."

In het begin is iedereen opgepakt die nog straf moet uitzitten. Dat leverde zichtbaar resultaat op. Maar het is

• Schoonmaakactie op Nieuwe Binnenweg aan de vooravond van Opzoomerdag, mei 1994

geen blijvende oplossing voor de groep zwaarverslaafde en ontwortelde personen. Bakker: "Je zegt tegen die mensen dat ze weg moeten, maar ze moeten toch ergens heen. Als er geen opvang is, stop je daar een onevenredig groot aantal uren in. We willen onze aandacht meer spreiden over de hele wijk in plaats van alles te concentreren op enkele plekken. We zitten nu in een fase waarin we moeten zorgen dat het leefbaar blijft, als overgang naar meer structurele oplossingen." Een aantal politie-mensen hebben een inzamelingsactie georganiseerd voor speeltoestellen die inmiddels op het Heemraadsplein zijn geplaatst. Dat was het begin van een nieuwe inrichting en gebruik van het plein.

De afgelopen jaren werd al een reeks drugspanden gesloten in Middelland en tijdens Victor zijn er nog eens twee dichtgegaan. Eind 1995 waren er zo'n 17 drugspanden in de wijk. Dat is aanzienlijk minder in vergelijking met bijvoorbeeld het Nieuwe Westen, dat ongeveer 80 drugspanden telt. In Middelland wordt de overlast nu meer veroorzaakt door de straathandel.

"Er is nog geen beleid om panden te gedogen", zegt Petra Bakker. "Ieder drugspand komt in principe in aanmerking voor sluiting. Dat lukt je natuurlijk niet. Dus kies je panden waarover je structureel overlastklachten krijgt, en waarvan je op grond van eigen waar-

• Politie in actie voor wipkippen op het Heemraadslein, 1996

neming vaststelt dat die overlast reëel is: veel aanloop, veel mensen die buiten rondhangen, vervuiling rond het pand, sputten. We reageren op meldingen van overlast en eigen waarneming. Dat is op dit moment de stand van zaken met betrekking tot het beleid."

Plagerijtjes

Hans Vos, sinds vijftien jaar wijkagent in Middelland, beaamt dat de overlast in de afgelopen jaren in Middelland-Zuid met succes is teruggedrongen. Daarbij is nauw samengewerkt door politie en bewoners. Begonnen werd met een inventarisatie van de overlast. "Je komt nogal wat tegen," aldus Vos. "Kroegen, straathandel, geluidsoverlast, vervelende families, geestelijk gestoorden, demente bejaarden die op straat lopen. Meest overlastgevend bleken de drugspanden te zijn."

Eerste stap in de aanpak is 'het doen van plagerijtjes'. Hans Vos: "De ambtelijke lawine wordt op de panden losgelaten."

De wijkagent gaat kijken of de klachten echt wel zo erg zijn, en ziet dan een hond. Een dag later staat de ambtenaar van de hondenbelasting aan de deur om een verbaaltje te maken. Daarna komt de man van de kijk- en luistergelden die de t.v. verzegelt. Het zegeltje wordt verbroken en de t.v. wordt meegenomen. Bij betalingsachterstand worden gas en licht afgesloten. "Het wordt dan donker en koud; vooral in de winter is dat heel effectief," aldus de wijkagent.

Verdovende middelen worden in beslag genomen en er wordt verbaal opgemaakt van wat men in het pand aantreft. Zo bouw je een dossier op. Als dat dossier groot genoeg is, is een volgende stap een gemeentelijke sluiting. Dat lukt niet altijd. In de Snellinckstraat ging dat niet. Het woningbedrijf wilde wel meewerken maar zat vast. Toen is het op een andere manier geprobeerd, via een kort geding. De gemeente stelde een advocaat ter beschikking en ook de wijkagent trad als getuige op. Vos: "Je moet er veel tijd in steken. En je moet als politieman bereid zijn om voor getuige te spelen. Dat is niet gebruikelijk, maar je moet ook niet gebruikelijk te werk gaan als

• Sinterklaas uit de Snellinckstraat brengt taart naar politiebureau Duivenvoordestraat, december 1993

je met een oude wijk bezig bent."

Geen verstoppertje spelen

Hans Vos werkt nauw samen met de opbouwwerkers en de bewonersorganisatie. Dat is anders geweest. Tien jaar geleden stonden politie en bewonersorganisatie tegenover elkaar. Er was tegenwerking herinnert Vos zich. "De politie wist alles beter en had een eigen systeem. De opbouwwerker deed alles lekker stiekem in het geheim want die wist ook alles beter. De gemeente zagen we al helemaal niet, want de Coolsingel had een eigen strategie. Dan heb ik het over vijftien jaar terug. Langzaam maar zeker is alles naar elkaar toe gegroeid. We zijn er een stuk op vooruit gegaan.

De wijkagent en de opbouwwerker moeten elkaar aanvullen," is zijn mening. "In zo'n wijk als Middelland moet je wat voor elkaar overhebben. Je moet 's avonds samen naar die vergadering van de straatgroep, ook als je daar eens geen zin in hebt. Die opbouwwerker moet niet alle bliksems op zich af krijgen. Die moet ook wat kunnen afleiden naar mij of naar iemand anders. Op die manier kunnen we proberen de straatgroepen een beetje te sturen."

In het Wijkoverleg Beheer wordt een gezamenlijke strategie gevoerd om diensten onder druk te zetten. Zo werd vroeger de Binnenweg 's avonds geveegd. 's Nachts gooiden allerlei figu-

ren rotzooi op straat en als de winkels 's ochtends opengingen, lag overal vuil. Vos: "Dat heb ik omgedraaid. Nu wordt 's ochtends tussen acht en negen de hele Binnenweg geveegd. De straat ligt er dan keurig bij voor het winkelend publiek. Het zijn van die kleine dingetjes die heel ingrijpend voor zijn voor de buurt. Het is schoon, het is netjes, het is fijn winkelen." Het geheim van samenwerking is het kennen van elkaar's gezichten, is de ervaring van de wijkagent. Dan is het moeilijk om 'nee' te zeggen. Je hebt een doorkiesnummer en je weet waar je elkaar kunt vinden. "Geen verstoppertje spelen. Laat de mensen je maar vinden. Daar ben je voor en daar word je goed voor betaald."

Hij vindt dat er te makkelijk wordt gezegd dat als de bewonersorganisatie een straatgroep op poten heeft gezet, de straat vervolgens een eigen voorzitter moet aanwijzen en het allemaal zelf moet rooien. Als iemand uit de straat een trekkersrol krijgt, kan dat leiden tot een verstoring van de natuurlijke machtsverhoudingen. In sommige straten gaat het prima, maar in andere straten leidt het tot jaloezie en spanning in de onderlinge verhoudingen. Vos: "Je krijgt scheuren en bereikt precies het tegenovergestelde van wat je wilt. Het is dan beter dat een opbouwwerker de trekkersrol vervult. Die zijn daarbij heel hard nodig."

De straat-aanpak

De straatgroepen in Middelland-Zuid bestaan nu ruim drie jaar. Voor de goede waarnemer is het duidelijk zichtbaar dat ze er zijn. De straten zien er goedverzorgd uit (ondanks de bouwactiviteiten aan de kop van de straten langs de Claes de Vrieselaan), er is een speelplaatsje en een zandbak op een trottoir, in het voorjaar staan honderden geraniums in bloei. In december plaatsten de bewoners in elke straat een grote kerstboom. Voor de Volmarijnstraat en de Snellinckstraat was dat een al langer bestaande traditie. Het afgelopen jaar deden alle straten in Middelland-Zuid mee, gestimuleerd door de stedelijk georganiseerde Opzoomer-kerstactie 'Oh Denneboom'.

De straat-aanpak heeft een centrale plaats gekregen in de werkwijze van het opbouwwerk in de wijk. Ter afsluiting een overzicht van de belangrijkste aspecten van deze aanpak.

• Geraniums ophangen in de Zwaerdecroonstraat, mei 1995

• Boomspiegel inplanten in de Hondiusstraat, mei 1994

1. De context is belangrijk

De ene straatgroep is de andere niet. De straatgroepen in Middelland-Zuid hebben gezien hun ontstaansgrond een specifiek karakter.

Context is de verloedering van de buurt door prostitutie- en drugsoverlast. De buurt was afgeschreven, de stadsvernieuwing mislukte en de overgebleven bewoners waren aan hun lot overlaten. Ook de bewonersorganisatie raakte in een crisis.

Door het opbouwwerk en de bewonersorganisatie is er toen in samenwerking met het oude wijkenpastoraat voor gekozen om de institutionele en overleg-circuits even te laten voor wat ze waren en om eerst weer stapje voor stapje contact op te bouwen met de bewoners.

De volgende stappen werden gezet:

- Terug naar de straat: individuele contacten leggen (huis-aan-huis-bezoeken), goed luisteren, klachten bundelen en uitsorteren, zoeken naar concrete punten waarop verbeteringen zijn te bewerkstelligen.

- Ludieke acties: de aandacht van de

buitenwereld vestigen op de situatie; gelijkgezinde bewoners vonden elkaar met behulp van de opbouwwerker in het zogeheten 'drugspanden-groepje' dat de vrije hand had voor spontane en creatieve acties.

- Samenwerking met diensten: via de 'overlast-werkgroep' werd een nieuw netwerk ontwikkeld met diensten (politie, wijkbeheer, Roteb, woningbedrijf), op basis van directe persoonlijke contacten tussen mensen uit straten en uit diensten.

Hans Uijthoven, coördinerend opbouwwerker: "De beginsituatie was zeer bepalend voor de aanpak in Middelland-Zuid. Er was geen vertrouwen bij bewoners in het ambtelijk apparaat en de politiek. De bewoners waren boos, ook op de bewonersorganisatie. Er vond een wisseling van de wachtplaats van beroepskrachten, en de nieuwe opbouwwerkers kregen van het bestuur van de bewonersorganisatie te horen dat ze de wijk in gingen. Ik kreeg bij mijn komst te horen dat ik geen nota's moest lezen, maar met bewoners moest praten."

2. Netwerken

De bewoners hadden zich teruggetrokken achter de voordeur. Eerste stap was het herstel van onderlinge contacten in de buurt. Dat gebeurde door veel op straat te lopen, koffie te drinken en te praten. Albert Schenk: "Ik begon met te zeggen dat ik weinig van de straat wist en vroeg bewoners of ze me wilden vertellen wat er aan de hand was. Door met een open vraag te komen leg je contact op een gelijkwaardig niveau. Het is belangrijk om niet belerend te doen over wat je verteld wordt, en niet sneller te gaan dan jouw gesprekspartner."

Via gesprekken op straat, bij Albert Heijnen en in de kerk werden al bestaande netwerkjes opgespoord. Die informatie werd gebundeld en weer doorgegeven, met als doel om mensen met eenzelfde belangstelling bij elkaar te brengen. "Je bouwt groepjes in straten rond gemeenschappelijke interesses. Die kunnen heel divers zijn: van klaverjassen, auto's, etniciteit tot voetbalclub of slank worden. Deze netwerkjes activeren je op een nieuwe manier rond de straat."

Kleine succesjes werden breed kenbaar gemaakt. De omslag vond plaats op het moment dat bewoners zeiden: 'Die zandbak is van ons.' Er ontstond sociale controle, de veiligheid nam toe en de zelfredzaamheid van bewoners in de straat groeide.

3. Initiatiefnemers

Initiatiefnemers waren vaak vrouwen, die actief werden met steun van hun mannen. Ze kwamen in actie door de noodzaak van buiten om iets te ondernemen. Belangrijke rol daarbij speelde de vertrouwensband met een informeel netwerk van professionals bij wijkbeheer en politie.

De trekkers van de straatgroepen zijn voor het merendeel mensen die al lang in de buurt wonen. Ook bewoners-eigenaren spelen een grote rol. Niet alleen autochtone bewoners zijn actief, ook Turkse en Marokkaanse bewoners. "Kijk je alleen naar de woordvoerders, dan krijg je snel de indruk dat straatgroepen vooral een zaak zijn van autochtone bewoners", signaleert Hans Uijthoven. "Maar dat is een verte-

- De straat is van ons

kend beeld. Migranten doen vaak wel mee aan activiteiten in de straat, maar niet aan het vergadercircuit."

4. Van acties naar activiteiten

De groepen in de straten veranderden in de loop van de tijd van karakter. In de eerste fase hadden de straatgroepen het karakter van actiegroepjes die de strijd aanbonden tegen een externe vijand. Toen er resultaten waren geboekt met de sluiting van een reeks drugspanden richtten de groepen zich meer op sociale contacten. Er werden kinderfeestjes georganiseerd en bij het WK-voetbal werd een tv-toestel en een krat bier op straat gezet.

Door de verschuiving van de inzet van de straatgroepen ontstond discussie over de activiteiten. Een aantal mensen haakte af, nieuwe mensen sloten zich aan.

"De straatgroepen in Middelland-Zuid zijn ontstaan uit probleemsituaties en uit concrete acties," zegt Albert Schenk. "Later zijn daar allerlei sausjes over gegoten. Ook door mensen in de straat, die steeds meer dingen wilden en steeds grotere activiteiten wilden organiseren. Bij andere bewoners veroorzaakte dat het ongemakkelijke gevoel dat ze lid waren van een 'gedwongen vereniging'. Een aantal mensen zegt: 'Als de drugspanden dicht zijn en de straat ligt er goed bij dan is het wat mij betreft klaar. Ik hoeft niet te verbroederen met andere bewoners in

de straat.'"

De verschillen in behoeften en verwachtingen kunnen spanningen en irritaties oproepen. Na een groot straatfeest ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan, raakte de Volmarijnstraat in een dip. Daarna is bewust gekozen voor een minder intensieve manier van werken. Het aantal gezamenlijke activiteiten werd verminderd. De contacten worden onderhouden door eenmaal in de zes weken samen kofie te drinken.

Andere straten zijn minder in balans. Ze hebben te maken met wat Albert Schenk noemt 'concurrentie- en prestatielidwang'. Dat kan ertoe leiden dat enkele bewoners initiatieven nemen zonder dat ze voldoende respons krijgen van andere bewoners in de straat.

5. Doelen

De doelen van de straat-aanpak worden door de opbouwwerkers breed gedefinieerd:

- ° het bewerkstelligen van een goede woonomgeving (veilig, schoon, heel);
- ° het bevorderen van onderlinge contacten en sociale samenhang in de straat;
- ° het stimuleren van leer- en ontwikkelingsprocessen;
- ° de vorming en rekrutering van vrijwilligers voor projecten in de wijk.

De eerste twee doelen hangen direct samen. Voorwaarde voor een goede woonomgeving is een bepaalde mate

van onderling contact. Punt van discussie daarbij is hoe intensief de contacten in een straat moeten zijn.

De behoefte aan sociale contacten verschillen per persoon en per straat. De praktijk toont verder aan dat gezamenlijke activiteiten niet alleen leiden tot sociale samenhang, maar ook tot conflicten. Peter Berntsens: "Door de straatgroepen wordt de straat leuker en gezelliger. Maar er kan ook meer ruzie ontstaan, of een te grote sociale controle."

De discussie over sociale samenhang, en over de baten en kosten daarvan, heeft geleid tot de samenstelling van een zogeheten 'Schaal van sociale samenhang'.

Schaal van sociale samenhang

- 0 niet groeten
- 01 groeten
- 02 praatje maken, suiker lenen
- 03 radio niet te hard, rekening houden met elkaar
- 04 schoon houden van de straat
- 05 oogje houden op kinderen, jongeren, en ongeregelde personen
- 06 elkaar helpen op straat; auto wassen, heg knippen
- 07 koffie drinken bij elkaar
- 08 samen kaarten, vissen
- 09 boodschappen doen, voor elkaar, oppassen
- 10 elkaar helpen thuis, zorgen voor elkaar

De schaal loopt van 0 (elkaar niet groeten, anonimiteit) tot 10 (elkaar helpen thuis, zorgen voor elkaar). Niveau 5 op de Schaal van Sosam is in de ogen van de opbouwworkers een goed streef-niveau voor straatgroepen. Belangrijk in Middelland-Zuid is collectieve waakzaamheid en weerbaarheid. Dat vraagt een zodanig niveau van communicatie en organisatie in de straat dat gezamenlijke problemen en overlast aangepakt kunnen worden. In de straat komen individuele personen tot niveau 10, maar het gaat daarbij om persoonlijke contacten die on-

derscheiden moeten worden van de straatgroep. Een onderscheid dat gehandhaafd en gerespecteerd dient te worden.

6. Organisatie

Als er geen grote problemen meer in een straat zijn, kan worden volstaan met een lichte vorm van organisatie, luidt de opvatting van Albert Schenk. In enkele straten is dat ook de praktijk. Het patroon ziet er als volgt uit. Een klein groepje mensen dat de weg weet naar instanties neemt initiatief als dat nodig is. Enkele werkgroepjes houden de vinger aan de pols en hebben contact met gemeentelijke diensten en politie. Verder zit er iemand uit de straatgroep in de werkgroep overlast van de bewonersorganisatie op wijkniveau.

Eens per kwartaal wordt een nieuwsbrief gemaakt, o.a. om nieuwe mensen te informeren, en eens per jaar is er een straatfeest. De mensen in de straat kennen elkaar en er bestaat verder geen behoefte aan gezamenlijke activiteiten.

Een belangrijke taak van het opbouwwerk is het onderhouden van de relaties en instandhouden van het sociale netwerk. Een middel daartoe is het organiseren van activiteiten die onderlinge contacten in de straat stimuleren, zoals pannenkoeken bakken en vleugers maken.

Het netwerk fungeert als een 'onzichtbare organisatie' in de straat, die zich

manifesteert als daaraan behoefte is. De term organisatie is enigszins misleidend omdat deze associaties oproept met een bestuur, vergaderingen en reglementen. Bij een straatgroep gaat het om een groepje mensen dat elkaar kent en dat met enige regelmaat iets onderneemt in de straat.

7. Coachen

Straatgroepen in Middelland-Zuid staan permanent onder druk. Hans Uijthoven: "Er is de terugkerende overlast. In de buurt wonen mensen met heel verschillende achtergronden en culturen dicht op elkaar. Er zijn veel kinderen die op straat spelen omdat er bijna geen speelplaatsen zijn. Het is logisch dat allerlei conflicten ontstaan." Deze situatie beperkt de mogelijkheden voor zelforganisatie. Voor continuïteit zijn straatgroepen in de geschatste situatie aangewezen op samenwerking met instellingen. Naast het opbouwwerk spelen het wijkpastoraat en het buurthuis daarbij een rol.

Een van de taken van het opbouwwerk is het coachen van de kerngroep. Bijvoorbeeld bij onderlinge competitie tussen personen in een straatgroep. Hans Uijthoven: "Competitie tussen personen kan tot gevolg hebben dat anderen zich terugtrekken omdat ze er niets mee te maken willen hebben. De samenhang die in een straat is opgebouwd kan dan snel weer in elkaar storten."

Een trekker van een straatgroep zit in een zwakke positie. Hij of zij kan zich

makkelijk vertellen. Het kan ook gebeuren dat een kerngroep normen oplegt aan anderen, bijvoorbeeld over het meedoen aan activiteiten. Hans Uijthoven: "Actieve bewoner zijn wil niet zeggen dat je veertig uur per week actief moet zijn in de straat. Als je maar een uurtje in de week tijd hebt, dan ben je maar een uurtje actief. En mensen die niet meedoen moeten niet met de nek worden aangekeken."

De straat-aanpak verlangt dat de opbouwwerker zich open opstelt ten opzichte van de bewoners. Peter Berntsen somt op wanneer de straat-aanpak niet van de grond komt:

- als het opbouwwerk liever vergadert met ambtenaren dan met bewoners;
- als je alleen iets wilt regelen als je geld ter beschikking hebt;
- als je over de hoofden van bewoners iets regelt;
- als je geheime deals sluit in de straat;
- als je als opbouwwerker niet onpartijdig blijft bij conflicten in de straat.

8. Leerzame wijk

In de straat-aanpak ligt een groot accent op gezamenlijk activiteiten ondernemen. Daardoor komen mensen met uiteenlopende capaciteiten aan bod. Voorbeeld is een grote schoonmaakactie van zeven tuinen. Onder leiding van een oud-bootsman werden door twintig bewoners zestien containers vuil afgevoerd.

Albert Schenk: "Concrete klussen vragen concreet handelen. Mensen die iets kunnen breng je bij elkaar; een bloemist en andere mensen met groene vingers, kunstenaars en mensen die ook iets willen maken, techneuten en linkshandigen."

Een belangrijk onderdeel van het maken van een plan is het bedenken wie wat kan, en het in contact brengen van mensen met elkaar. Bewoners worden zich er zo van bewust hoeveel kennis en kunde in de wijk aanwezig is en het respect voor elkaar wordt vergroot omdat mensen elkaar kwaliteiten beter zien. "Sommige mensen willen er zelfs meer door leren", aldus Albert Schenk.

Ook het organiseren van activiteiten in de straat, het overleg met gemeentelijk-

ke diensten en het organiseren van een demonstratie tegen overlast is leerzaam. Hans Uijthoven: "De straatgroepen zijn zoveel mogelijk gericht op zelfwerkzaamheid en op het zelf oplossen van problemen en conflicten. Scholing van bewoners vindt plaats in de praktijk. Maar het leer-element in straatgroepen, de vergroting van de mogelijkheden om zelf conflicten op te lossen, zou nog veel meer kunnen worden ontwikkeld."

9. De straat als noemer voor organisatie

De straatgroep is niet in alle gevallen de beste noemer voor het organiseren van activiteiten. In een aantal straten in Middelland-Zuid met veel nieuwbouw zoals de Vliegerstraat en de Lieve Verschuerstraat bestaat een veel grotere anonimiteit dan in andere straten. In deze straten zijn geen straatgroepen. Bedoeling is om daar te werken via een andere ingang.

Er wonen veel kinderen in die straten. Dit jaar start de 'brede school', een samenwerkingsproject van basisschool, buurthuis en Stichting Kunstzinnige Vorming. Hans Uijthoven: "Dat is een goede ingang om iets te doen in die straten. Via de kinderen kunnen de ouders, waaronder veel migranten, worden betrokken."

Een andere ingang vormt Rosa, het inloophuis voor vrouwen in de Volmarijnstraat dat is opgezet door het wijkpastoraat. Via Rosa wordt een groep Marokkaanse vrouwen bereikt die niet

meedoet in de straatgroepen.

10. Opzoomeren

Belangrijke factor voor de ontwikkeling van de straatgroepen en de activiteiten van het opbouwwerk is het opzoomeren. De term opzoomeren is een verzamelnaam voor een methodiek (kleinschalig initiatief van bewoners op straatniveau), het stimuleringsbeleid van de deelgemeente (initiatievenpot, Opzoomerprijzen) en de jaarlijkse stedelijke campagnes die geïnitieerd worden door bureau Opzoomer Mee.

De opbouwwerkers zijn het er over eens dat het belonen van initiatieven in straten met een premie (de zgn. Opzoomerzegelet, met bijbehorende cheque ter waarde van f 1000,-) stimulerend heeft gewerkt. Ze zijn minder gelukkig met het beleid om initiatieven uit te lokken met activiteitengeld. Hans Uijthoven: "De deelgemeente heeft een initiatievenpot gevormd waar bewoners aanvragen kunnen indienen. De deelgemeente is echter niet de geschikte instantie om te beoordelen of aanvragers voldoende steun in de straat hebben voor hun initiatief, welke samenhang er is tussen verschillende projecten of welke verbindingen kunnen worden gelegd. In de wijk is daar veel meer zicht op. We hebben er voor gepleit om de initiatievenpot te koppelen aan het Wijkoverleg Beheer waarin o.m. de beheerdiensten, de politie, het woningbedrijf en de bewonersorganisatie zijn vertegenwoordigd. Het

stimuleren van Opzoomeracties met initiatievenpotten en campagnes heeft risico's, heeft ook Albert Schenk gemerkt. "In een straatgroep is het altijd spannend. De kerngroep die aanstuurt kan makkelijk overbelast raken. Mensen worden snel overvraagd, met alle conflicten van dien." De stedelijke campagnes geven impulsen die een sterke uitstraling hebben en veel losmaken. Op wijkniveau moeten processen in gang worden gezet waarbinnen deze campagnes produktief worden gemaakt. Dit vraagt van de wijk een eigen kritische beoordeling van het stedelijke programma-aanbod. De stedelijke Opzoomeractie Gele Noot in mei 1995 was voor veel staatgroepen een stimulans, maar andere straten hebben zich verteld door het organiseren van grote kinderfeesten. Hans Uijthoven: "In een die straten wonen tweehonderd kinderen. Dat zijn er heel veel voor een beginnende straatgroep. Je redt het niet om dan met vijf vrijwilligers een kinderfeest te organiseren. Toen de slingers waren opgehangen, werden ze door de kinderen direct weer naar beneden getrokken. Goedwillende bewoners hebben een knauw gekregen."

Initiatieven van straatgroepen moeten kleinschalig zijn, en er is veel tijd nodig voor een goede voorbereiding. Hans Uijthoven geeft als voorbeeld een van de eerste Opzoomeracties: het neerzetten van bloemschalen in de Hondiusstraat. Dat werd voorbereid met twee straatvergaderingen waarin uitvoerig werd gediscussieerd over de voors en tegens. Er was een tegenstander van bloemschalen in de straat en daardoor was een stevige discussie nodig. Dat werkte positief omdat zo een goed overdachte keus werd gemaakt. Per bloemschaal werden enkele bewoners verantwoordelijk voor het schoonhouden en wieden. De afspraken over het onderhoud werden vastgelegd in een contractje.

Uijthoven: "Het is makkelijker om een plantenbak neer te zetten dan om hem te onderhouden. Je moet processen in gang zetten zodat mensen dingen zelf gaan doen. Als je daar de tijd niet voor neemt staan er prachtige plantenbak-

ken, fietsenrekken en kerstbomen, maar stort de straatgroep direct weer in."

Het beeldmerk van de stedelijke Opzoomer-campagnes, Oppie en de gele petjes, roept ambivalente reacties op. Sterk element van deze campagne-middelen is dat daardoor het opzoomeren zichtbaar wordt gemaakt in de hele stad, en de vele kleine Opzoomeracties met elkaar worden verbonden en vergroot. Het kan echter ook ervaren worden als een inbreuk op het eigen karakter van initiatieven in straten. Er bestaat een onvermijdelijke spanning tussen de niveau's van stad, deelgemeente, wijk en straat. De spanning wordt vergroot door de afhankelijke positie waarin de bewonersorganisatie en de wijk verkeren bij het Opzoomerbeleid. De wijk is sterk afhankelijk van impulsen vanuit de deelgemeente (via initiatieven-pot en prijzen) en vanuit het stedelijke niveau (campagnes). Een gemeenschappelijk Opzoomerbeleid in de wijk van bewonersorganisatie, buurhuizen, woningbedrijf en andere wijkgerichte instellingen zou deze afhankelijkheid kunnen verminderen en het opzoomeren meer in de wijk kunnen verankeren.

Ook Opzoomer Mee, het stedelijk steunpunt, pleit voor een versterking van het wijkniveau omdat op dit niveau de stimulansen van deelgemeente en stad op een produktieve wijze gecombineerd moeten worden met het procesmatig werken op straatniveau.

11. Samenwerking met diensten

Door de opbouwwerkers is vanaf het begin veel energie gestoken in de ontwikkeling van een goede werkrelatie met gemeentelijke diensten. Dat is een voorwaarde om als straatgroepen resultaat te kunnen boeken.

Hans Uijthoven herinnert zich dat sommige diensten in het begin zeiden: 'De straatgroep, wie is dat?' Nu worden straatgroepen serieus genomen. Met Gemeentewerken en de Wijkonderhoudsploeg heeft iedereen goed contact. Hetzelfde geldt voor de Roteb. Een probleem vormen de vele personele wisselingen in de afgelopen tijd bij diensten en de beheercoördinator. Dat brengt met zich mee dat steeds

opnieuw contacten opgebouwd moeten worden en ambtenaren overtuigd moeten raken van het nut van de straat�anpak.

Contactpersonen uit de straatgroepen nemen deel aan het zeswekelijkse beheeroverleg met vertegenwoordigers van beheerdiensten. Ook wordt er regelmatig een schouw gehouden waarbij bewoners en ambtenaren gezamenlijk de stand van zaken opmaken door middel van een wandeling door de buurt.

Lichtend voorbeeld is de samenwerking met de politie. De wijkagent staat samen met het opbouwwerk, het wijkpastoraat en de beheercoördinator aan de wieg van de straat�anpak. Het gezamenlijk maken van een wijkveiligheidsplan gaf een impuls aan de samenwerking met de basiseenheid van de politie in de wijk. "Enige jaren geleden," zegt Peter Berntsen, "Was het ondenkbaar dat opbouwwerkers betrokken zouden worden bij scholings- en introductie-programma's van de politie in de wijk zoals nu gebeurt."

Het samenspel met politie en diensten in de wijk verloopt beter dan met de deelgemeente. Herman IJzerman heeft daarover als voorzitter van de bewonersorganisatie een uitgesproken opvatting. "Politici en ambtenaren hebben contacten met de straatgroepen en zeggen dan dat ze zo direct contact hebben met de burgers. Ze realiseren zich niet altijd hoe de straatgroepen zijn ontstaan, en hoe belangrijk de rol van de bewonersorganisatie en het opbouwwerk is in het voortbestaan van de straatgroepen."

Straatgroepen geven enkele praktische tips

Probeer het zover te krijgen dat je één keer per week met een aantal bewoners gaat vegen. Dan krijg je contact.

Als je bijna klaar bent, ga je koffie zetten en kom je vanzelf aan de praat. Dan kun je zeggen, 'Wat zou je er van denken om een plantenbakje op te hangen?'

Als iemand z'n auto staat te wassen ga je even helpen.

Als briefjes wilt rondbrengen kun je gratis kopietjes maken bij de bewonersorganisatie.

Mensen moeten zich niet te veel met elkaar bemoeien en je moet niet de hele dag koffie drinken bij elkaar. Je moet niet te veel van elkaar weten.

Je moet zorgen dat het eens blijft met elkaar.

Als voorzitter moet je er voor zorgen dat alle bewoners aan bod komen en hun eer krijgen.

De opbouwwerker kan helpen als er conflicten zijn.

Als je veel contacten in de straat hebt, krijg je ook veel contacten met gemeentelijke diensten. Je hoeft geen verklikker te zijn, maar jouw ogen zijn de ogen van de gemeente-ambtenaar.

De politie is ook afhankelijk van jou als bewoner en van de klachten die ze binnen krijgen.

Je kunt zelf met een knuppel gaan lopen maar wat gebeurt er als de stoppen doorslaan en we eigen rechter gaan spelen? Laten we het proberen met meer politie.

Andere nationaliteiten moet je in hun

waarde laten. Maar je moet niet zeggen, laat de Turken maar bij de Turken gaan zitten en de Hollanders bij de Hollanders.

Jonge Turkse gezinnen kun je makkelijk betrekken want die willen wel meedoen met kinderspelletjes.

Marokkaanse mannen willen soms niet dat hun vrouw met andere mensen omgaat. Een beetje ouderwets, je moet dus even een praatje maken.

Bloembakken moet je alleen neerzetten bij de mensen die er voor willen zorgen. Als de helft van de straat mee wil doen, dan doe je het bij de helft van de straat.

Een speelplaatsje voor de kinderen of drempels tegen te hard rijden is goed voor de hele straat.

Gewoon even een praatje maken is belangrijk, je hoeft niet altijd wat te organiseren.

De activiteiten moet je spreiden over het jaar. In de zomer gaan veel mensen naar Marokko en Turkije, in september maak je dan weer een start voor het nieuwe seizoen.

Als je wat wil organiseren moet je met een concreet plan komen. Dat moet je een beetje tijdig doen, en zwart op wit zetten: we hebben plantjes nodig, stoeltjes, dit en dat. Maak een begroting en ga daarmee naar de bewonersorganisatie.

Bedrijven kunnen ook mee betalen, maar met kroegen moet je uitkijken. Die kunnen er misbruik van maken dat ze je geld hebben gegeven.

De bewonersorganisatie kent instanties die geld hebben.

De opbouwwerker kan helpen om er achter te komen bij wie je moet zijn bij de gemeente.

De bewonersorganisatie kan helpen om klachten aan hogere instanties door te geven. Je kunt het ook zelf doen, maar als bewoner ben je niet zo sterk als de bewonersorganisatie.

De opbouwwerker kan een overleg organiseren met de ambtenaren van het wijkbeheer of met de politie.

Je kunt je blijven ergeren als mensen vuilnis op straat gooien. Je kunt ook zeggen, we gaan als straatgroep vegen en we bellen bij zo'n vent aan. We zetten z'n rotzooi bij hem op de stoep en maken hem duidelijk dat hij z'n troep bij zich moet houden. En we zorgen dat hij ook mee gaat vegen.

Opbouwwerk in uitvoering 1988-1996

Serie Rotterdamse praktijkbeschrijvingen met als motto: hoe zet je als opbouwer een probleem om in een georganiseerd initiatief.

Redactie: Anne van Veenen; vormgeving: Lindenburg TXT & DTP; druk: Gert Happee Rio-druk.

Nr. 1, Ton Huiskens, KENNIET BE-STAAAT NIET; campagne tegen het verval van een na-oorlogse woonwijk

Een campagne is een avontuur: door het opbouwwerk wordt een actie gestart om de sociale contacten te herstellen en de straat weer veilig te maken in multiculturele buurt Nieuw England, Hoogvliet.

48 pg.'s; Rio 1988; prijs f 15,-

Nr. 2, Johan Janssens, DE OMKERING; georganiseerde sociale veiligheid in Oud Mathenesse

De spil van de actie is dat je alles omkeert. Als bewoners kankeren op de politie over het binnenterrein vraag je wat ze zelf doen.

8 pg.'s; Rio 1989; prijs f 5,-

Nr. 3, Nico de Boer, MAATWERK IN DE WIJK

Werk maken in de wijk. De werkgelegenheidscoördinator brengt partijen rond de tafel, treedt op als makelaar en zet projecten op.

Foto's: Joop Reyngoud, Dick Sluijter. 16 pg.'s; Rio 1991; prijs f 7,50

Nr. 4, Ton Huiskens, HET PLEIN; verboten te schoppen, te slaan en te dreigen

De knok om het gebruik van het plein tussen groepen jongeren, kinderen en bewoners escalert. Omwonenden proberen in samenwerking met het opbouwwerk en de politie grenzen te stellen en van het plein weer een veilige plek te maken voor iedereen.

Gezamenlijke uitgave van Rio en Regiopolitie Rotterdam-Rijnmond.

Foto's: Joop Reyngoud, 20 pg.'s; Rio, 1993; prijs f 10,-

Nr. 5, Johan Janssens, EEN NIEUW ZONNETJE; ouderennetwerken in Oud Mathenesse & Het Witte Dorp

Ouderen raken door veranderingen in

de wijk in een isolement. Acties voor een veilige wijk leiden tot extra sloten op de deur. Het opbouwwerk gooit het roer om en start met een jeu-de-boules club en een zangkoor. De ouderennetwerken die rond deze activiteiten ontstaan nemen de plaats in van de sociale verbanden van weleer.

Met medewerking van Maria Bijland, Henk Clasquin, Ingrid van Gijzel, en bewoners van Oud Mathenesse en Het Witte Dorp.

Foto's: Joop Reyngoud, 28 pg.'s; Rio, 1993; prijs f 10,-

Nr. 6, Petra van den Berg e.a., OP DE TRAP; portiekgesprekken in Het Oude Westen

In de multiculturele wijk ontstaan spanningen en irritaties in de portieken. Bewonersorganisatie en woningbouwcorporatie organiseren portiekgesprekken om de onderlinge contacten te verbeteren en afspraken te maken over het schoonmaken van het trappenhuis en het beperken van de overlast.

Met medewerking van Petra van den Berg, Osman Dogan, Cees de Lijster, Heleen van der Pijl, Matija Stanicic, Annemarie Sour, Anne van Veenen en bewoners van het Oude Westen.

Gezamenlijke uitgave van Rio, Stichting Volkswoningen, Aktiegroep Het Oude Westen en Projectbureau Sociale Vernieuwing.

Foto's: Joop Reyngoud, 20 pg.'s; Rio, 1993; prijs f 10,-

Nr. 7, Peter W. Voogt, IN DE BUURT; participatie van migranten bij buurtsbeheer

In een aantal Rotterdamse wijken zijn projecten opgezet om de deelname van Turkse en Marokkaanse bewoners aan activiteiten in de wijk te vergroten. Verschillende participatievormen passeren de revue en het belang van moskee- en zelforganisaties voor participatie en integratie wordt belicht. Met medewerking van Angelina Adam, Müslüm Çelik, Fevzi Karaza en Hetty Zeegers.

Gezamenlijke uitgave van Rio, Onderzoeksgebouw IGG Rotterdam en Projectbureau Sociale Vernieuwing.

Foto's: Joop Reyngoud, 24 pg.'s; Rio, 1994; prijs f 15,-

Nr. 8, Annemarie Sour, Anne van Veenen, OPZOOMERDAG; bloemetjes buiten zetten in Rotterdam

Opzoomerdag als uniek opbouwproject. Tweeëndertig wijken gaan acht uitdagingen aan: gevelduinen worden aangelegd, een wijkorchest treedt op en op de pleinen wordt een wijkdiner aangericht. Opbouwwerkers, vrijwilligers, een wijkagent en de voorman van een wijkonderhoudsploeg over Opzoomer dag als methode om bewoners te activeren en sociale netwerken te ontwikkelen.

Met medewerking van Addie Bergwerff, Harrie Claassen, Loes van Delft, Johan Janssens, Jet de Jonge, Jos Schreurs, Suat Tas, Lies Verheij, Thijs van Welie en Ben van Zanten.

Gezamenlijke uitgave van Opzoomer Mee, Rio en Dienst Gemeentewerken Rotterdam.

Foto's: Joop Reyngoud e.a.; 32 pg.'s; Rio, 1994; prijs f 15,-

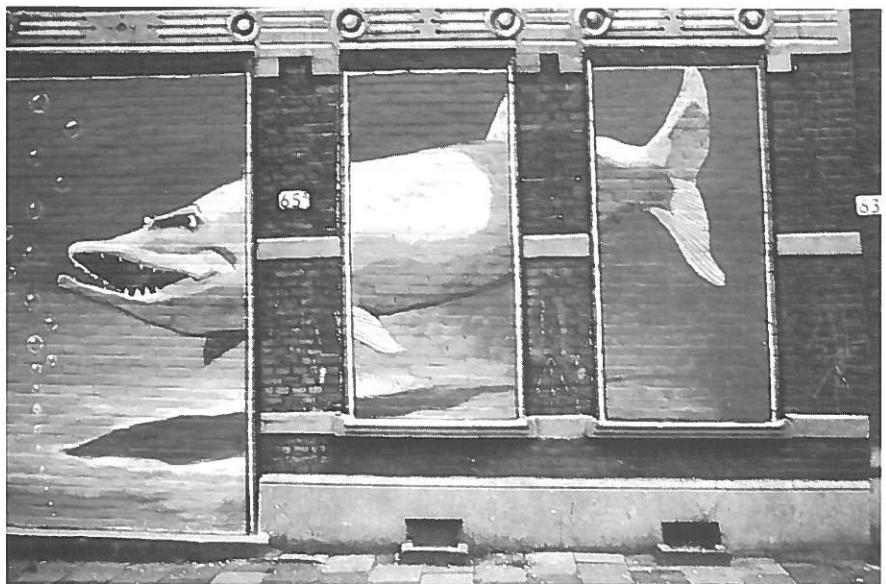
Nr. 9, Anne van Veenen, ONZE STRAAT; straatgroepen binden strijd aan met overlast en criminaliteit

Bewoners in Middelland-Zuid stellen zich te weer tegen de verpaupering van hun buurt. In samenwerking met opbouwwerk, wijkpastoraat, politie en beheerdiensten worden straatgroepen gevormd. De straat-aanpak leidt tot het opnieuw ontstaan van sociale samenhang. Met medewerking van Petra Bakker, Peter Berntsen, Albert Schenk, Herman IJzerman, Hans Uithoven, Veronique Vaarten, Hans Vos en bewoners van Middelland-Zuid.

Gezamenlijke uitgave van Rio Opzoomer Mee, Regiopolitie Rotterdam-Rijnmond en bewonersorganisatie Middelland.

Foto's: Sjoerd Nicolaï, 28 pg.'s; Opzoomer Mee 1996; prijs f 15,-

Bestellingen: Opzoomer Mee, Goudse Plein 259-261, 3031 ZH Rotterdam, 010-4131055

- Muurschildering in de Snellinckstraat, 1994

Colofon

Onze straat

Straatgroepen binden strijd aan met overlast en criminaliteit
Serie Opbouwwerk in uitvoering, nr. 9, 1996

Gezamenlijke uitgave van Bewonersorganisatie Middelland, Rio Opzoomer Mee,
Regiopolitie Rotterdam Rijnmond.

Tekst: Anne van Veenen

Met medewerking van Joke Ordóñez, Ad Bierbooms, Tonnie Hoogenboom, Carla Wessels, Riet Hoste (bewoners van Middelland), Peter Berntsen, Albert Schenk, Hans Uijthoven (opbouwwerkers), Veronique Vaarten (wijkpastoraat Middelland), Petra Bakker, Hans Vos (politie Middelland), Herman IJzerman (bewonersorganisatie Middelland).

Redactiecommissie: Anneke van den Berg (bewonersorganisatie Middelland),
Tineke Ruwaard (Regiopolitie Rotterdam Rijnmond), Johan Janssens (Opzoomer Mee).

Vormgeving: Erik Lindenburg (Lindenburg TXT & DTP)

Foto's: Sjoerd Nicolaï, straatgroep Zwaerdecroonstraat, bewonersorganisatie en wijkpastoraat Middelland

Druk: Rio-druk, Gert Haphee

Produktie: Adviesbureau IGG-Voogt, Wiertsema & van Veenen, Rotterdam

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Veenen, Anne van

Onze straat: straatgroepen binden strijd aan met overlast en criminaliteit / Anne van Veenen; [fotogr.: Sjoerd Nicolaï]. - Rotterdam: Rio Opzoomer Mee. - Foto's. - (Opbouwwerk in uitvoering: nr. 9)

ISBN 90-72674-07-3

Trefw.: opbouwwerk; Rotterdam / wijkbeheer; Rotterdam.

Deze brochure is te bestellen bij: **Opzoomer Mee**, Goudseplein 259-261
3031 ZH Rotterdam, 010-4131055. Prijs: f 15,- (incl. verzendkosten)

Onze straat. Bewoners van het Rotterdamse Middelland-Zuid beginnen zich zo'n vier jaar geleden te weer te stellen tegen de verpaupering van hun buurt.

Het devies voor het opbouwwerk wordt: de straat op, goed luisteren en onderzoeken welke klachten met bewoners aangepakt kunnen worden. Samen met de politie, het woningbedrijf en gemeentelijke diensten worden acties opgezet om overlast gevende drugspanden te sluiten. Bewoners organiseren zich in straatgroepen en nemen hun straat weer in bezit door het aanleggen van geveltuintjes. Dichtgemetselde slooppanden worden met steun van de bewonersorganisatie weer in gebruik genomen door jongeren.

In deze uitgave wordt de werkwijze van de straatgroepen in Middelland-Zuid beschreven vanuit de perspectieven van bewoners, de opbouwwerkers en de politie.

Joke Ordonez, straatgroep Zwaerdecroonstraat: "Op donderdagavond om zeven uur gaan we met z'n allen vegen. Als we bijna klaar zijn zet iemand koffie. De tuinstoeltjes gaan naar buiten en iedereen komt erbij zitten. De kinderen zitten netjes op een rijtje op de stoep voor limonade. We gaan niet door elkaar lopen want dan wordt het een zooitje."

Medewerkers. Aan deze uitgave werd meegewerktd door Ad Bierbooms, Tommie Hoogenboom, Riet Hoste, Joke Ordonez, Carla Wessels (bewoners van Middelland-Zuid), Peter Berntsen, Albert Schenk, Hans Uijthoven (opbouwwerkers), Veronique Vaarten (wijkpastoraat), Petra Bakker, Hans Vos (politie), Hermam IJzerman (bewonersorganisatie Middelland), Johan Janssens (Opzoomer Mee).

Tekst: Anne van Veenen (adviesbureau IGG-Voogt, Wiertsema & van Veenen, Rotterdam)

Opbouwwerk in uitvoering nr. 9

Opbouwwerk in uitvoering is een reeks praktijkbeschrijvingen met als motto: hoe zet je als opbouwwerker een probleem om in een georganiseerd initiatief. Deze uitgave is een gezamenlijke produktie van Rio Opzoomer Mee, Regiopolitie RotterdamRijnmond en bewonersorganisatie Middelland.